WATERVRIENDELIJKE TUIN

Handboek voor de watervriendelijke tuin

19 infobladen met tips

Dit handboek voor de watervriendelijke tuin, is gericht op het informeren, inspireren en activeren van tuincentra en hun bezoekers.

Het handboek is een uitgave van de Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, atelier GROENBLAUW enTuinbranche Nederland. Mogelijk gemaakt door Stichting RIONED, STOWA, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Tuinbranche Nederland.

Januari 2018

Inhoudsopgave

Inleiding	**7**
19 Tips voor een watervriendelijke tuin	**10 - 11**
Presentatie van het waterthema	**12 - 17**
Samenwerken	**18 - 21**

Losse infobladen:

- Plaats een regenton
- Werken aan een gezonde bodem
- Makkelijke planten voor schaduwrijke tuinen
- Makkelijke planten voor natte tuinen
- Makkelijke planten voor zonnige tuinen
- Makkelijke planten voor droge tuinen
- Leg een gazon aan
- Plaats groene hagen
- Plant een boom
- Vergroen je balkon
- Maak een geveltuintje
- Gebruik waterpasserende bestrating
- Leg een gootje aan
- Leg een regenwatervijver aan
- Maak hoogteverschillen
- Plaats een groen dak
- Maak een groene gevel
- Leg een moestuintje aan
- Een tuin voor vogels, bijen en vlinders

Samen werken aan watervriendelijke tuinen.
Een goed doel met een commerciële waarde.
Wie wil dat niet? Succes!

Inleiding

We hebben je hulp nodig

Het is je vast opgevallen dat het klimaat verandert. Het weer wordt extremer, er zijn meer dagen met hoosbuien en met langdurige regenval. De kans op wateroverlast en schade neemt toe omdat de riolering de extreme hoeveelheden regenwater niet aankan. Tegelijkertijd zijn er meer periodes met aanhoudende warmte en droogte. Met alle nadelige gevolgen van dien. Bijvoorbeeld voor onze gezondheid in de vorm van slapeloosheid, meer infectieziekten en overlast door pollen.
Er zijn gelukkig oplossingen om de problemen zoveel mogelijk te voorkomen.
Tijd voor actie en daar is iedereen bij nodig. Tuincentra zijn ideale plekken om tuinbezitters om tuinbezitters te informeren en te motiveren hun tuin klimaatbestendig, watervriendelijk én tegelijkertijd mooi – en gezond voor mens en dier - in te richten.

Steeds meer krijgen de gemeenten en waterschappen zicht op huidige en toekomstige problemen en ontwikkelen zij campagnes richting de tuinbezitter. Ze geven subsidies en advies, soms zijn er tuincoaches, dit alles is erop gericht om de tuinen te vergroenen en het regenwaterafvoer op het riool te verminderen. Sommige gemeenten willen zelfs de afvoer van het regenwater via het riool gaan verbieden. Dit betekent dat tuinbezitters verplicht zullen worden het regenwater op eigen terrein op te vangen en te verwerken. Tuincentra zijn een geweldige partner voor de gemeenten en waterschappen.

Werk aan de winkel

Jij bent belangrijk bij het oplossen en voorkomen van de problemen. In tuincentra komen miljoenen tuinbezitters.
Jij kunt klanten informeren, inspireren en adviezen op maat geven.

De klimaatverandering is bijna dagelijks in het nieuws. Dit levert (nieuwe) klanten op met nieuwe vragen. Wees de klanten voor en breng de waterproblematiek ook zelf onder de aandacht. Dit handboek bevat informatie voor jezelf en om mee te geven aan je klanten. Daarnaast staan er handige adressen in van de samenwerkingspartners.

Waarom is een watervriendelijke tuin belangrijk?

Onze riolen voeren regenwater uit de goten en het vuile water uit het huis af. Deze zijn afgestemd op 30 mm regen per uur, dat is twee emmers per m2. We moeten inmiddels rekening gaan houden met 60 mm per uur of soms 160 mm per dag. Dat wil zeggen in plaats van 3 emmers op de m2 ineens 6 of zelfs 16 op een dag.
Het riool kan dat vaak niet aan, aanpassen is onbetaalbaar. Gelukkig kan regenwater ook op andere manieren worden opgevangen bijvoorbeeld op straten, in parken én in de tuinen.

In de steden is meer dan 50% van de ruimte privé (gebouwen en tuinen). Tuinbezitters zijn dan ook onmisbaar bij het voorkomen van wateroverlast en hittestress. Zij kunnen zorgen dat het regenwater zo min mogelijk in het riool komt. Dit kan door het opvangen of bufferen van regenwater in gras of beplanting, in vijvers, gootjes, waterschalen, regentonnen of door hoogteverschillen in de tuin aan te brengen.
Zo wordt het riool minder belast. Daarnaast bieden bomen schaduw, verkoeling en nemen veel water op. Pergola's en gevelgroen hebben hetzelfde effect. Hoe meer groen in de tuin hoe beter. Het liefst 60% groen en maximaal 40% verharding.

Tuinbezitters die geen groene vingers hebben of grote terrassen willen, kunnen ook iets doen. Zoals het toepassen van grind of het maken van regenvijvers. Al deze adviezen vind je in dit handboek.
Het zo snel mogelijk regenwater leiden naar sloten of ander open water is geen goede optie. Ook die raken overvol als iedereen dat zou doen.

De Levende Tuin

De Levende Tuin is een beweging die mensen stimuleert hun tuin 'groen' in te richten zodat vlinders, vogels, bijen en andere dieren er kunnen leven en dat het water goed kan weglopen. Vele organisaties en bedrijven hebben het manifest De Levende Tuin ondertekend. Ook onze branche. Daarom hebben we al jaren de campagnes Vogels in je tuin met Vogelbescherming Nederland, Vlinders in je tuin met De Vlinderstichting, Bijen in je tuin met de Nederlandse Bijenhoudersvereniging én Natuurlijk! Water in je tuin met Amsterdam Rainproof. Dit handboek valt dus onder de campagne 'Natuurlijk! Water in je tuin'.

Infobladen watervriendelijke tuin

De tips staan op losse bladen die je bijvoorbeeld bij de desbetreffende producten kunt leggen of aan de kassa aan de klant kunt meegeven. De bladen zijn ook digitaal beschikbaar. Je kunt de bladen zelf downloaden of laten drukken bij je eigen drukker.

De volgende 19 tips worden in dit handboek aangereikt:

1. Plaats een regenton. Regenwater opvangen en later gebruiken om planten water te geven.

2. Bodem verbeteren voor gezonde planten en betere drainage van de tuin.

3. Makkelijke planten voor schaduwrijke tuinen. Deze overleven in de schaduw en zijn niet gevoelig voor ziekten.

4. Makkelijke planten voor natte tuinen. Deze kunnen tegen natte voeten en dus tegen regen die langer in de tuin blijft staan.

5. Makkelijke planten voor zonnige tuinen. Deze verdragen veel zon en zijn niet gevoelig voor ziekten.

6. Makkelijke planten voor droge tuinen. Deze kunnen lang zonder water en zijn eenvoudig te verzorgen.

7. Leg een gazon aan. Laat regenwater wegzakken in de grond. Het is een fijne plek om te zonnen of voor kinderen om op te spelen. Vogels vinden er voedsel.

8. Plaats groene hagen. Een mooie, betaalbare, onderhoudsvriendelijke oplossing om de tuin af te scheiden.

9. Plant een boom. Onder een boom zit je lekker koel. een boom trekt ook vogels aan.

10. Vergroen je balkon. Gebruik klimplanten. Kweek groenten en kruiden, zelfs met weinig ruimte veel effect

11. Maak een geveltuintje. Een paar tegels eruit en bijv. een klimplant erin maakt het aanzicht van je huis al aangenaam.

12. Gebruik waterdoorlatende bestrating. Handig voor het terras, tuinpaden en de oprit.

13. Leg een gootje aan. Regenwater wordt afgevoerd en het geeft je tuin een speels effect.

14. Leg een regenwatervijver aan. Een sfeervolle waterbuffer en een fijne plek voor verschillende soorten dieren en planten.

15. Maak gebruik van of creëer hoogteverschillen. Zo kan water tijdelijk worden opgeslagen in de lagergelegen delen van de tuin, zodat bijvoorbeeld het terras droog blijft.

16. Plaats een groen dak. Houdt regenwater vast, is goede isolatie en een bron voor leven op het dak.

17. Maak een groene gevel. Dit vertraagt de afvoer van regenwater naar het riool en biedt een schuilplaats, broedplaats en voedsel voor dieren.

18. Leg een moestuintje aan. Hartstikke lekker en leuk om met kinderen mee bezig te zijn.

19. Zorg voor een plek voor vogels, bijen en vlinders.

Let op: Deze tips zijn niet de enige oplossingen voor wateroverlast en hitte. Blijf altijd openstaan voor nieuwe initiatieven en creatieve oplossingen. Voor meer informatie kijk op de pagina met handige adressen!

Er worden steeds meer producten ontwikkeld die te gebruiken zijn in een klimaatbestendige, watervriendelijke tuin. De verkoop van deze producten valt en staat met de manier waarop je deze producten presenteert in je tuincentrum.

Presentatie waterthema

Er worden steeds meer producten ontwikkeld voor een watervriendelijke tuin. De verkoop van deze producten staat of valt met de manier waarop je deze producten presenteert in je tuincentrum. Het is belangrijk dat je klanten bewust zijn van de noodzaak van een watervriendelijke tuin en weten wat zij kunnen doen. Gebruik hiervoor de infobladen. De infobladen kunnen zelf worden gedrukt of geprint en beschikbaar worden gesteld aan de klanten. Het logo van De Watervriendelijke Tuin is een symbool voor de samenwerking van alle tuincentra, leveranciers en overheden. En staat daarom prominent op de voorkant. Let wel het is geen keurmerk, wel een beweging. Het printen en of drukken van een eigen logo rechts onder is toegestaan. Creëer een waterbeleving door een stand in te richten of een onderscheidende opstelling te plaatsen. Geef daarnaast aanvullende, regio-specifieke informatie. Dit is op te vragen bij het waterschap en/of de gemeente. Denk hierbij aan grondsoort en subsidiemogelijkheden. Doordat steeds meer gemeenten hun burgers stimuleren en soms zelfs verplichten zelf te zorgen voor de regenwaterafvoer, zal er een nieuwe groep klanten naar het tuincentrum komen. Zorg ervoor dat jij hét kenniscentrum bent waar iedereen naartoe gaat voor advies en materialen. Zorg dus dat dit op een aantrekkelijke, opvallende manier gepresenteerd wordt. Op deze pagina's worden enkele tips gegeven.

Technische producten

Grote kans dat je klanten technische producten, zoals een regentonautomaat waarmee de regenpijp op een regenton aangesloten kan worden, voorbijlopen. Laat daarom bij dit soort producten direct de toepassing ervan zien door een afbeelding te plaatsen bij het product.

Planten voor de watervriendelijke tuin

Zorg voor een tafel met planten die tegen natte voeten of tegen droogte kunnen. Zorg hierbij voor variatie in hoogte, kleur en bloeiperiode. Maak duidelijk dat deze planten passen in een watervriendelijke tuin, omdat ze tegen regen kunnen. Ze zijn bovendien zo gekozen dat ze weinig onderhoud vergen. Voor de gevorderde tuinierder kun je een lijst met geschikte planten neerleggen die elders in het tuincentrum te vinden zijn. Hier kunnen de bijpassende infobladen worden gepresenteerd.

Stromend water

Wat is een watervriendelijke tuin zonder water? Zorg voor stromend water in je tuincentrum! Het geeft een goed beeld van de weg van het water en je kunt veel producten en maatregelen in één setting presenteren. Daarnaast trekt het geluid van stromend water de aandacht van je klanten! Bouw een sedumdak met daarlangs een dakgoot. Het water van de dakgoot stroomt naar de regenpijp en door middel van een koppelstuk komt het water terecht in de regenton. Als je het concept wil uitbreiden laat je een deel van het water vanuit de regenpijp uitkomen op een gootje dat naar een (lagergelegen) vijver leidt. Zorg met een pompsysteem dat het water weer terecht komt in de dakgoot. Leg onder het afdak een terras aan met een brede voeg. Vergeet niet veel groen te presenteren.

Verharde tuinen

Het spreekt voor zich dat wij pleiten voor zoveel mogelijk groen in de tuin. Toch moeten we ons ervan bewust zijn dat er mensen zijn die blijven kiezen voor veel grijze elementen in de tuin. Zij willen bijvoorbeeld een ruim terras met een lounge set en een grote tafel om met vrienden en familie te ontspannen. Ook voor deze groep mensen zijn er oplossingen. Een stenen tuin kan tóch watervriendelijk worden gemaakt door het gebruiken van grind en brede voegen tussen de tegels. Het aanleggen van een regenwatervijver en het planten van een enkele boom is al een stap in de goede richting! Presenteer voorbeelden van een typische grijze tuin waarin deze maatregelen zijn opgenomen.

Bodemverbetering

Je hebt je klanten overtuigd om grijze elementen te vervangen door groene elementen. Maar een deel van het terras eruit halen en op die plaats planten neerzetten kan voor teleurstellingen zorgen. De grond is hoogstwaarschijnlijk niet geschikt om de planten een lang leven te garanderen. Bied extra service door je klanten te adviseren hoe zij de grond kunnen verbeteren, zodat ze lang plezier hebben van hun nieuw stukje groen.

Logo

Als niet alle producten die geschikt zijn voor een klimaatbestendige tuin bij elkaar in het tuincentrum liggen, kun je de producten alsnog herkenbaar maken. Doe dit door het logo van de Watervriendelijke Tuin te gebruiken. Dit trekt de aandacht en zorgt ervoor dat klanten bewustere keuzes gaan maken.

Alternatief voor voorbeeldtuin

Het aanleggen van voorbeeldtuinen is een ideale manier om je klanten te inspireren. Niet elk tuincentrum heeft hier ruimte voor. Een alternatief is om voorbeelden te laten zien van watervriendelijke en minder watervriendelijke tuinen en van ‘voor en na’ foto’s. Dit kan bijvoorbeeld als diapresentatie op een televisiescherm, maar ook in een multomap waar de klant in kan bladeren. Stop voorbeelden in insteekhoezen, zodat klanten blaadjes kunnen meenemen van watervriendelijke tuinen die zij als inspiratie kunnen gebruiken voor hun eigen tuin.

Maak combinaties

In de infobladen van dit handboek worden 19 maatregelen beschreven.
Presenteer de infobladen en maak een opstelling van de benodigde materialen.
Voorbeeld voor de maatregel ‘regenton afkoppelen’:

1. Zoek een regenton uit;
2. Zoek een bijpassend koppelstuk uit;
3. Pak het foldertje met instructies;
4. Bekijk welke overige benodigdheden verder nodig zijn (zaagje, lijm, etc.).

Belangrijk is dat je de benodigdheden allemaal bij elkaar legt, zodat je klanten niet door het hele tuincentrum hoeven te lopen op zoek naar producten. Voorkom dat klanten halverwege afhaken!

De 4 pijlers bij de presentatie van het waterthema:

1. Denk vanuit de klant;
2. Laat het belang van een watervriendelijke tuin zien;
3. Zorg ervoor dat de producten en het waterthema herkenbaar worden gepresenteerd;
4. Leg de nadruk op gemak en genieten.

Tuincentra

Ministeries

Tuinbranche Nederland

Gemeenten

Bewoners

Waterschappen

Natuur- en Milieu Educatie

Provincies

Samenwerken

Gemeenten en waterschappen zijn hard bezig om in beeld te brengen wat de klimaatverandering voor problemen zal opleveren en wat eraan te doen is. Deze opgave is een miljardenklus. Iedereen moet meedoen: bewoners, bedrijven, overheden, onderwijs, dat staat als een paal boven water. Samenwerking met de tuinbranche is waardevol. Het is voor de overheden een manier om tuinbeziters te betrekken en actief te laten meehelpen.

Hoe kan worden samengewerkt?

Maak eens een afspraak met de waterambtenaar van de (omliggende) gemeente(n). Bij de gemeente worden 'klimaatstresstesten' uitgevoerd en "klimaatatlassen" gemaakt waarin beter in beeld wordt gebracht op welke plekken hitte en hoosbuien overlast en schade (zullen gaan) opleveren. Zij kunnen precies vertellen of en waar de urgentie is, wat gewenste maatregelen zijn en of er bijvoorbeeld wijken of wijkdelen worden aangepakt waarbij samen kan worden opgetrokken. Zo kunnen de openbare ruimte en tuinen tegelijk worden aangepakt. Ook kunnen zij aangeven wat de betreffende grondsoort is. Dit is belangrijk bij de keuze voor vijvers en andere wateropslag en buffering.

Kennis verspreiden

De kennis die bij gemeenten en waterschappen aanwezig is kan via kaarten in publieksversie worden opgehangen. Door nieuwsbrieven en websites van de tuincentra kunnen aandachtspunten worden gedeeld. In tuincentra kunnen cursussen worden aangeboden, bijvoorbeeld 'Tuinieren voor dummies' of kan een inloopdag worden georganiseerd waarbij tuinarchitecten schetsen maken voor klimaatbestendige, watervriendelijke tuinen.

Lokale acties en campagnes

Gemeenten en waterschappen werken publiekscampagnes uit. Het is geweldig om hierbij aan te haken! Denk bijvoorbeeld aan een campagne voor het afkoppelen van regenpijpen. In sommige gemeenten worden bewoners die geïnteresseerd zijn 1- op -1

geadviseerd. Tuincentra kunnen hiervoor adverteren of info in huis-aan-huisbladen leveren. Denk ook aan het voorbereiden van een publiciteitsactie die kan worden gelanceerd bij heftige regenval of langdurige droogte.

In sommige gemeenten is het verplicht om regenwater op eigen terrein te verwerken. Vraag hiernaar bij de gemeenteambtenaar die belast is met waterbeheer. Besloten kan worden gezamenlijk de bewoners te benaderen.

Landelijke acties en campagnes

Tweemaal per jaar wordt landelijk de Week van Ons Water gehouden. Er zijn allerlei ondersteunende producten beschikbaar zoals banners. Andere landelijke momenten zijn de Boomfeestdag en het Kinderboerderijen weekend. Ook kan natuurlijk meegedaan worden met de campagnemaanden van Tuinbranche Nederland: de Maand van de Vlinders, de Maand van de Vogels, de Maand van de Bijen, de Nationale Tuinenweek en de Maand van Natuurlijk! Water in je tuin!

Subsidies

In verschillende gemeenten en bij waterschappen worden subsidies gegeven voor de aanschaf van regentonnen en voor de aanleg van groene daken of wordt er gratis een maatwerkadvies aangeboden. Vaak zijn deze regelingen bij de tuincentra niet bekend. Hier ligt een kans, want als er wordt samengewerkt, zal er meer worden verkocht.

Kanttekening

Gemeenten en waterschappen kunnen samenwerken met commerciële partijen maar mogen zich nooit exclusief verbinden. Houd daar rekening mee. Er zal geen alleenrecht ontstaan. Een goed voorbeeld van een samenwerking is een gemeente die een bepaald bedrag terug geeft aan de klant wanneer een aankoopbon voor een regenton wordt getoond.

Andere partners

Ook het onderwijs is belangrijk voor het bewust maken van de klimaatverandering en van het feit dat iedereen rekening moet gaan houden met meer hoosbuien en periodes van hitte en droogte. Natuur- en milieueducatie, maar ook kinderboerderijen zijn een mogelijke partner.

Zie hiervoor de leaflet op http://www.verenigingdo.nl/media/22422/Handreiking-Alle-Kinderboerderijen-en-bezoekers-klimaatbestendig-en-waterbewust-1-.pdf.
Andere potentiële partners zijn bewonersinitiatieven op het gebied van groen en leefbaarheid, tuinarchitecten en de Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners. Denk ook aan de partners van De Levende Tuin: Amsterdam Rainproof, Vogelbescherming Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse BijenhoudersVereniging. Groei en Bloei is ook een partij in deze.

Kortom

Werk aan de winkel, laten we er van alles aan doen om de overlast van de klimaatverandering te beperken. En natuurlijk om mensen te laten genieten van een mooie regen- en hittebestendige tuin

Mocht er meer informatie nodig zijn, kijk dan op de volgende websites:

- Tuinbranche.nl/vrijepagina/waterpagina
- Huisjeboompjebeter.nl
- Riool.net
- Levendetuin.nl
- Waterklaar.nl
- Rainproof.nl
- Waterlabel.nl
- IVN.nl
- KNNV.nl
- Groei.nl
- Vlinderstichting.nl
- Bijenhoudersvereniging.nl
- Vogelbescherming.nl

De foto’s zijn beschikbaar gesteld door:

ACO EasyGarden
Amar Sjauw En Wa - Windhorst
Alexandra Dietzsch Architectuur
Anneke van Veen
Atelier GROENBLAUW
Boekel tuin en landschap
Boomkwekerij Ebben B.V.
DCM
Florent Lamontagne
Giel van Eck - Waterklaar
Griffioen Wassenaar B.V.
Hellogarden
Langedijk Tuinen
Lizanne Dirkx
Mael Vanhelsuwe
Monique Hoogland
Nico Wissing
Tuinbranche Nederland
Van Hoef Tuinprojecten

Begeleidingscommissie

Akke Huppertz, gemeente Nieuwegein
Laurens van Miltenburg, gemeente Nieuwegein
Annet Freriks, Intratuin hoofdkantoor
Paula Kruit, hoofdkantoor Groenrijk
Dries Jansma, gemeente Groningen
Bert Griffioen, Griffioen Wassenaar
Elbert Majoor, waterschap Drents Overijsselse Delta
Estella Fransen, NME waternetwerk GDO
Giel van Eck, Waterklaar
Rosanne Brakelé, Tuinbranche Nederland
Sandra Sijbrandij, gemeente Amersfoort
Tjerron Boxem, Hoogheemraadschap van Delfland
Annemieke Hoogeveen, ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Hugo Gastkemper, Stichting RIONED

Dank voor de inbreng van de leden van het begeleidingsteam, en andere geraadpleegde personen waaronder de verschillende leden van Tuinbranche Nederland (tuincentra, koepels en leveranciers) en Rainproof voor hun waardevolle bijdrage.

Disclaimer

Hoewel de uiterste zorg is besteed aan de inhoud, kan er geen enkele aansprakelijkheid worden aanvaard voor de gevolgen van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden van de inhoud van dit handboek (inclusief infobladen).

Gebruik

Het handboek (inclusief infobladen) wordt gedrukt en verspreid door Stichting RIONED, STOWA en Tuinbranche Nederland, onder tuincentra, leveranciers, gemeenten en waterschappen. Voor specifiek gebruik, gewenste aanvullingen, verbeteringen of extra handboeken in druk kunt u contact opnemen met de projectleider Anneke van Veen, ae.van.veen@kpnmail.nl.
Uitgesloten is het benutten van het materiaal voor commerciële doeleinden.
De inhoud is digitaal beschikbaar voor iedereen.
De inleiding van dit handboek is vrij te gebruiken, onder vermelding van Handboek voor de Watervriendelijke Tuin- Vereniging GDO, atelierGROENBLAUW, Tuinbranche Nederland - 2018.
De infobladen in huidige vorm mogen ongewijzigd vermenigvuldigd en verspreid worden. Het drukken of printen van een eigen logo op de bladen is toegestaan. Het logo Watervriendelijke Tuin mag gebruikt worden op watervriendelijke materialen.
Losse onderdelen, tekeningen en foto's uit de infobladen mogen alleen na toestemming van atelierGROENBLAUW gebruikt worden en altijd met bronvermelding.

Colofon

Dit is een uitgave van de Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, atelier GROENBLAUW en Tuinbranche Nederland. Mogelijk gemaakt door Stichting RIONED, STOWA, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Tuinbranche Nederland.

Foto's en tekeningen mogen alleen na toestemming van de rechthebbenden worden gebruikt. Niet alle rechthebbenden van het gebruikte beeldmateriaal konden worden achterhaald.
Dit handboek is samengesteld door atelier GROENBLAUW.
Belanghebbenden wordt verzocht contact op te nemen met hiltrudpotz@ateliergroenblauw.nl. Copyright atelierGROENBLAUW

Januari 2018

Projectteam

Anneke van Veen, projectleiding, concept, tekst
Ambassadeur Water, Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling

Hiltrud Pötz, Lizanne Dirkx, Chantel van Beurden
vormgeving handboek, inhoud infobladen
Atelier GROENBLAUW

Brenda Horstra, Michelle Huisman, tekst, verbinding Tuinbranche
Tuinbranche Nederland

Mogelijk gemaakt door

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA © atelier GROENBLAUW

Werken aan een gezonde bodem

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Een gezonde bodem is belangrijk voor een watervriendelijke tuin. Bodemleven is onmisbaar.

Bodem verbeteren

Een goed waterdoorlatende en watervasthoudende bodem is een bodem met voldoende voedingstoffen, luchtgangen en bodemleven. Er is een relatie tussen de aanwezigheid van planten en een gezonde bodem. Verteerde plantenresten (humus) dragen bij aan een goede grond. De bodemkwaliteit draagt weer bij aan de kwaliteit van de beplanting. Een slechte bodem leidt tot het doodgaan of slecht groeien van beplanting en ziektes en aantastingen. Dus hoe meer groen in de tuin hoe beter!

Er zijn verschillende producten kant en klaar te koop: samengestelde bodemverbeteraars, producten die het bodemleven activeren en compost.
Dat laatste kun je ook zelf maken!

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- **bodemverbeteraar**
- **compost**
- **evt. kalk**

gereedschappen
- **handschoenen**
- **snoeischaar**
- **spade**

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

Stenen eruit en dan?

Wanneer je stenen weghaalt zie je een dor zandpakket. Groen zal hier niet op groeien. Graaf het zand weg.
Bij kleigrond kun je een deel van het vrijkomende zand mengen door de klei. (De grond onder het oude zandbed spit je los.) Je vult de tuin aan met tuinaarde. Neem ook een schep uit een plantvak. Zo breng je er wat bodemleven in.

Bedek de grond

Als je de bodem laat begroeien krijgt onkruid weinig kans. Verwijder onkruid tussen de planten zoveel mogelijk met de hand, bij schoffelen verstoor je de beschermende bovenste laag van de grond hierdoor droogt de grond eerder uit. Bedek de grond liever met een laagje compost, houtsnippers of cacaodoppen.

Laat blad en plantresten liggen

Laat in de winter zoveel mogelijk de afgestorven planten staan, knip dit in het vroege voorjaar af en maak het knipsel fijn en laat dit op de grond liggen. Op deze manier is het voeding. Ook is het bescherming voor jonge planten en vogels kunnen er dikwijls van eten. In het voorjaar kan het gebruikt worden voor het bouwen van nestjes.

Wat is de waarde van humus/ compost?

Humus bezit twee zeer belangrijke eigenschappen. Het is in staat om vele malen zijn gewicht aan water vast te houden en het brengt voedingsstoffen in de grond. Plantenwortels zoeken de voedingsstoffen en maken zo luchtkanalen in de grond. Door deze twee eigenschappen verbetert het vermogen om water vast te houden en wordt tegelijkertijd het afwaterend vermogen van kleigrond vergroot.
Plantenresten worden door organismen als regenwormen in de grond gebracht, waar andere organismen zoals schimmels en bacteriën de plantendelen omzetten in humus.
De hoeveelheid humus neemt in de loop der tijd af, doordat planten het opnemen en gebruiken voor hun groei. De vruchtbaarheid van de grond kan weer verhoogd worden door het aanbrengen van nieuw organisch materiaal. Dit mag een laag van 10 cm zijn die al dan niet door de bovenlaag wordt gespit of geharkt. Compost bevat naast meer ruw materiaal veel humus.

Maak een composthoop

Je eigen compost maken van je afval is leuker dan kant-en-klare compost kopen. Met een composthoop verminder je de afvalberg en produceer je zelf voeding voor je planten. Deze compost kan je tussen je planten leggen. Op deze manier verbeter je het bodemleven en bescherm je de grond tegen uitdroging.
In de tuincentra zijn composttonnen te koop. Dit is een goed alternatief als je niet genoeg ruimte in je tuin hebt voor een composthoop.

Wat mag er wel op

Snoeiafval in kleine hoeveelheden, grasmaaisel, herfstbladeren, eierschalen, koffiefilters en theezakjes (zonder nietjes), rauwe groenten en fruit, houtsnippers.

Wat mag er niet op

Gekookte etensresten, vetten, schillen van niet-biologische aardappelen en citrusvruchten, kattenbakvulling, coniferentakken, zieke / bloeiende planten, onkruid, vlees, vis of botjes.

Tip

- Gebruik de vrijgekomen tegels voor een stapelmuurtje. Maak je stapelmuurtje met tegels en stenen van verschillende vormen zodat allerlei soorten gaten ontstaan. Hierdoor lok je meer dieren naar je tuin wat ook weer ten goede komt aan de kwaliteit van je bodem.
- Met een doe-het-zelf bodemanalyse (te koop bij de tuincentra) bepaal je de zuurtegraad. Is je grond te zuur? Voeg dan kalk toe. Is je grond te basisch? Voeg dan juist tuinturf toe.

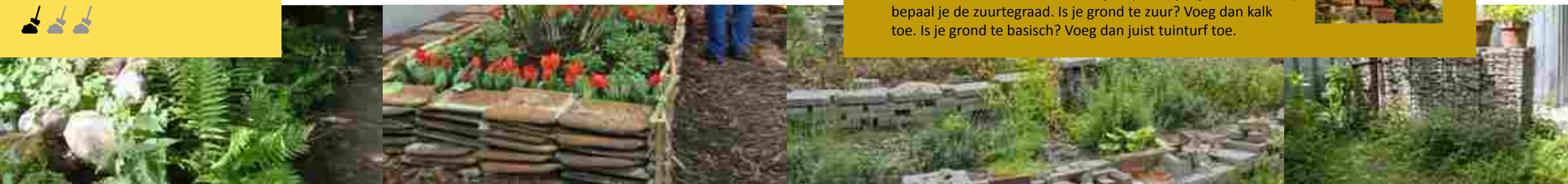

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, STOWA, © atelier GROENBLAUW

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

MAAK EEN REGENWATERVIJVER

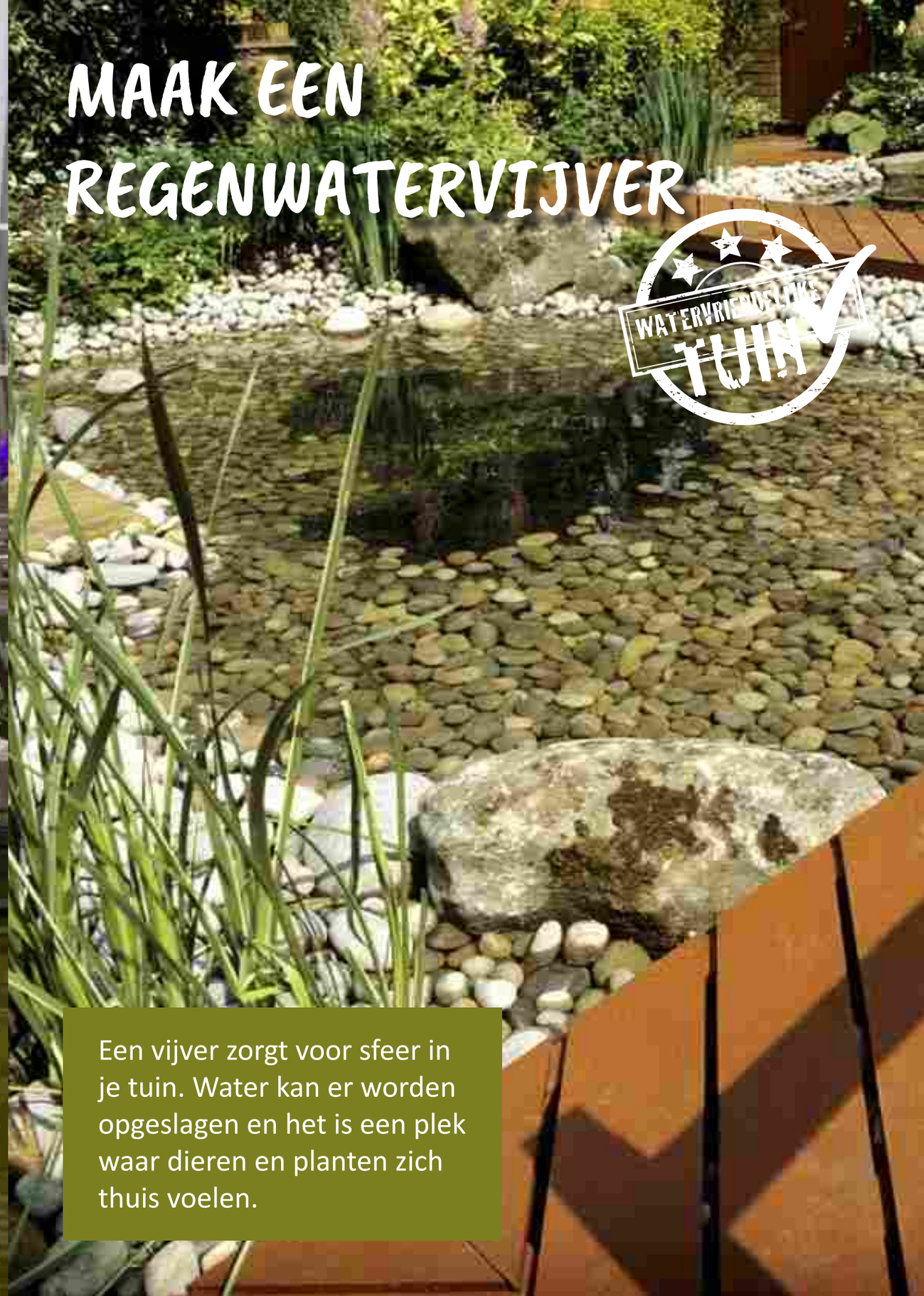

Een vijver zorgt voor sfeer in je tuin. Water kan er worden opgeslagen en het is een plek waar dieren en planten zich thuis voelen.

Maak een regenwatervijver

Regenwatervijvers vangen regenwater op en laten het langzaam wegzakken in de ondergrond. Een regenwatervijver heeft daarom wisselende waterstanden: vol na een regenbui en bijna leeg als het lang droog blijft. Het is daarom het mooiste om een regenwatervijver met groene oevers aan te leggen. De wisselende waterstanden zorgen dat er veel verschillende planten en dieren kunnen leven. Daarnaast zuiveren oeverplanten het water en helpen ze mee om de tuin in de zomer koel te houden. Een alternatief voor oeverplanten is een regenwatervijver met grindbed: mooi met én zonder water.

Bij de aanleg van een regenwatervijver is het belangrijk ervoor te zorgen dat de vijver diep genoeg is, minimaal 0,7 m, zodat waterdieren zowel bij een lage waterstand als bij vorst kunnen overleven. De wateropslag capaciteit van een regenwatervijver is beperkt; hij moet dan ook van een overstort worden voorzien.

Voor deze klus heeft u nodig:

materialen
- vijverfolie
- waterplanten
- zand

gereedschappen
- spade
- meetlint of touw
- vijverpomp
- vijverfilter

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Kies een plek
Kies bij voorkeur een lager gelegen deel van je tuin. Bij een diepe vijver kies je een plek in de zon of halfschaduw.

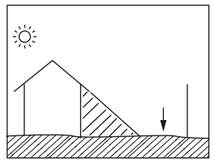

2. Graaf een gat
Een regenwatervijver heeft verschillende hoogtes. Maak je oevers niet te steil, dieren kunnen dan gemakkelijker de vijver in en uit. Dit is ook veiliger voor kinderen.

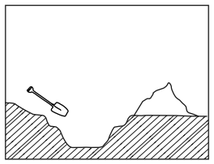

3. Bedek de bodem met vijverfolie
Indien je vissen wilt houden moet er altijd water in je vijver blijven staan (minimaal 0,7 m). Dek de bodem tot een bepaalde hoogte af met vijverfolie.

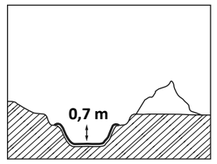

4. Beplant de oevers
De oeverplanten die je kiest moeten geschikt zijn voor zowel natte als droge periodes vanwege de wisselende waterstanden. Je kunt ook steenachtig materiaal gebruiken.

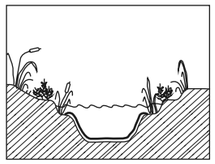

5. Installeer een vijverpomp en -filter
Voor een goede waterkwaliteit installeer je een pomp en een filter in de vijver, met de aanzuiging in het diepe gedeelte.

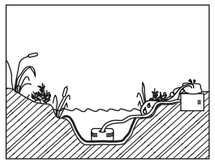

6. Regenwater van het dak afvoeren
Als je de regenpijp van je dak uit laat komen op de regenwatervijver moet deze flink wat water kunnen bergen. Zorg voor een overstort naar een sloot, wadi of, als het echt niet anders kan, op de riolering.

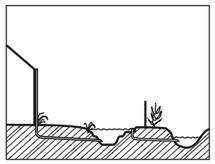

Op basis van dit infoblad wordt geen enkele aansprakelijkheid aanvaard.

Klei-, veen- of zandgrond
Een regenwatervijver is zinvol in gebieden met kleigrond, veengrond of met een hoge grondwaterstand, omdat het water hier niet gemakkelijk kan wegzakken. In zandgrond, waar het water wel gemakkelijk wegzakt, kun je ook voor een greppel of grindbed kiezen die mooi blijft als hij droogstaat.

Greppel
Een greppel in een dieper gelegen deel van de tuin kan regenwater tijdelijk bergen na een hevige bui. Regenwater kan ook vanuit de regenpijp of het terras afstromen naar een greppel. Hier kan het water langzaam wegzakken in de bodem. Soms kan het water via een greppel worden afgevoerd naar een sloot of vijver in het openbaar gebied. Een greppel is begroeid of eventueel opgevuld met grind en kan ook droog staan. Een beplante greppel is rijk aan diverse plant- en diersoorten. Op de nattere greppels komen veel ongewervelde dieren af zoals slakken, kevers en vlinders als het zandblauwtje. Op de iets drogere greppels zullen meer zoogdieren zoals de bosmuis en de egel komen.

Mini moeras
Dit is een drassige, natte bodem met een klein laagje water erboven. Een vijver heeft duidelijk meer water. Je kunt meerdere moerasjes in je tuin maken en deze met elkaar verbinden. Als er teveel water in een van de vijvertjes komt, stroomt het vanzelf naar de andere. Hierdoor blijven alle vijvertjes drassig. Amfibieën zoals kikkers en salamanders vinden een moeraszone heerlijk. Moerasplanten geven veel stuifmeel en nectar wat weer insecten aantrekt. Daarnaast vormen ze mooie uitzicht- en rustpunten voor libellen en juffers.

Groene oever
Een groene oever kan worden opgebouwd uit verschillende plantensoorten:
1 Bloemrijk grasland
2 Planten voor vochtige grond
3 Natte kruidachtige planten
4-5 Moerasplanten in dieper water
6 Drijvende planten
7 Onderwaterplanten

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum

Tip
Zorg ervoor dat bij extreme regenval de vijver veilig kan overlopen, bv de beplanting in, naar een sloot of toch in een rioolputje

PLAATS EEN REGENTON

Gebruik regenwater voor je tuin. Regenwater is zacht en dat is goed voor je planten. Je bespaart ook op drinkwater. Dat is goed voor ons allemaal.

Plaats een regenton

Je kunt het regenwater opvangen en opslaan in een regenton. Door het water op te slaan, kun je het later gebruiken om bijvoorbeeld planten water te geven.
Er zijn vele vormen en maten van regenwateropslag; regentonnen, -zuilen, -schuttingen etc. Het beste is het als de opslag weer leeg is als er een regenbui op komst is.
Een regenton kun je ook op het balkon zetten. Regentonnen bergen door de beperkte afmeting maar beperkt water. Ze moeten dan altijd van een overloop voorzien zijn.

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- regenton
- vulautomaat
- pvc-lijm

gereedschappen
- handzaag
- schuurpapier
- viltstift
- schroevendraaier

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Meet de afstand
Meet de afstand tussen de grond en de inlaatopening van de regenton.

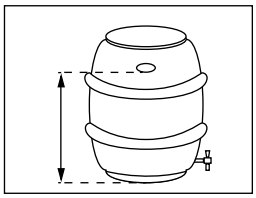

2. Markeer de hoogte
Markeer dezelfde hoogte voor de aansluiting op de regenpijp.

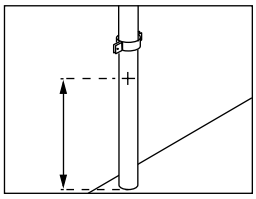

3. Zaag een stuk uit de regenpijp
Zaag een stuk van ca. 5 cm uit de regenpijp.

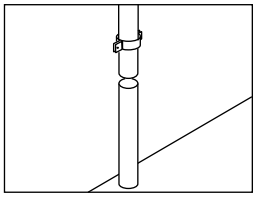

4. Plaats de vulautomaat
Plaats de vulautomaat tussen beide uiteinden van de regenpijp. Nog niet vastlijmen! Maak hiervoor zonodig de beugels van de regenpijp tijdelijk los.

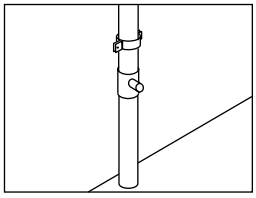

5. Sluit de vulautomaat aan
Verbind de vulautomaat met de regenton met behulp van het afvoerpijpje. Een alternatief voor de vulautomaat is een overloop naar de tuin. Let hier op dat je het water van je huis wegleidt.

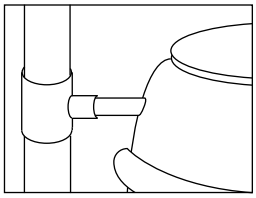

6. Monteer de delen
Controleer of alles goed past. Demonteer alle aansluitingen en schuur ze licht op. Lijm ze vervolgens definitief in elkaar met pvc-lijm.

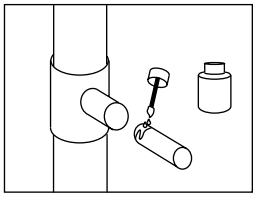

Tip

Plaats de regenton in de schaduw om het water zo helder en fris mogelijk te houden. Doe een deksel op de ton zodat muggen geen kans krijgen.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA© atelierGROENBLAUW

Let op de grondsoort

- Na het planten geef je de boom voldoende water. Zeker het eerste jaar. Ook tijdens hele droge zomers kan watergeven soms nodig zijn, maar in principe niet.
- Let bij de keuze van je boom ook op de standplaats, als je tuin erg nat of droog is hoort daar een ander type boom bij.
- Wordt de boom te groot verdiep je in snoeitechniek, of vraag een expert bij een tuincentrum of een hovenier.

Geef zoveel mogelijk informatie over de tuin (omvang, grondsoort, grondwaterstand, bezonning) als je overlegt met de medewerker van het tuincentrum over de beste keuze voor een boom voor je tuin.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA, © atelier GROENBLAUW

PLANT EEN BOOM

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Bomen zijn onmisbaar in een tuin. Ze zijn beeldbepalend, geven privacy en zorgen voor een fijne atmosfeer, met schaduw en zonnige plekken.

Plant een boom

Bomen zorgen voor bescherming tegen weersinvloeden door sterke (koude) wind te breken en in de zomer is het prettig vertoeven in de koele schaduw onder de boom. Voor iedere tuin en grondsoort is een geschikte, kleinere boom te vinden met bijv. prachtige bloesems, vruchten of herfstkleuren. Ze voorzien dieren in de omgeving van de nodige bessen, nootjes en ander voedsel. De afgevallen bladeren vormen de basis van een gezonde bladcompost en vormen schuilplaatsen voor egels en andere nuttige tuindieren. Daarnaast zorgen ze door verdamping voor afkoeling in tuinen en buurten, absorberen ze stof en zuiveren ze de lucht.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- boom met draadkluit of pot
- goede compost of bodemver-beteraar
- 1-2 onbehandelde boompalen
- boomband

gereedschappen
- spade
- handschoenen
- hamer voor de palen
- extra paar handen

beste planttijd
- november- april

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Graaf een ruim plantgat
Graaf een gat van anderhalf tot tweemaal de breedte en diepte van de kluit. Spit de bodem van het plantgat goed om.

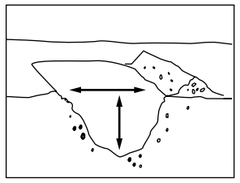

2. Verbeter de grond
Meng 40 liter compost of bodemverbeteraar door de uitgegraven grond. In zware kleigrond meng je ook wat fijn grind of grof zand. Leg een dikke laag terug in het plantgat.

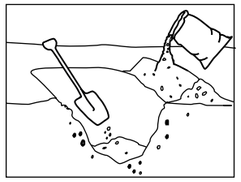

3. Bescherm de wortels
Zorg ervoor dat de wortels niet uitdrogen. Dek ze af tijdens het spitten en dompel ze onder in water net voor het planten.

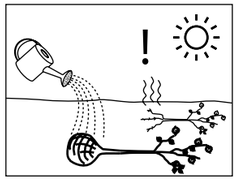

4. Plaats de boom
Zet de boom op de juiste hoogte dat is dezelfde hoogte als hij op de kwekerij stond. Gaas en jute NIET verwijderen.

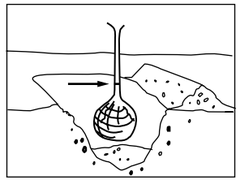

5. Grond terugscheppen
Vul het gat met 1/3 van de grond met compost terug, druk aan met de voet, zet boom recht en vul verder aan.

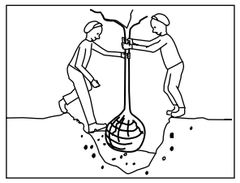

6. Boompaal plaatsen
Begin met een paal op de windkant, meestal het Zuid-Westen. Voor de helft in de grond slaan zodat de bomen op kniehoogte vast zitten. De boomband in een acht aanbrengen op circa 5 cm beneden de kop van de paal. De palen na 2 groeiseizoenen verwijderen.

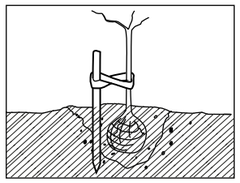

Juiste boom op de juiste plek
Zorgvuldige keuze van de boom voorkomt overlast in de toekomst. Onderschat de groeikracht van een boom niet. Kies voor een type boom die oud kan worden in een kleine voor- of achtertuin, zonder teveel ingrepen, of een boom die goed kan worden gesnoeid zoals een parasolplataan, linde of bolacacia.
- Zoek een boom uit die bij de grootte van je tuin past, voor de meeste tuinen geldt, een kleine (6-10 m hoog) tot middelgrote boom (10-15 m hoog).
- Bomen zijn blikvangers, de keuze voor een type boom heeft invloed op de verdere inrichting van de tuin (denk maar aan de schaduw die een boom geeft).
- Meerstammige bomen worden minder hoog maar wel breder.
- Bomen houden niet van verharding op hun wortels, dus zet ze in een plantvak met voldoende afstand tot de gevel en het terras.
- Snoei dood hout en schurende takken.

Bepaal van te voren welke functie de boom heeft in je tuin.

Sierwaarde
Bloesem, zaaddozen, herfstkleur onder andere;
Koelreuteria paniculata (Chinese vernisboom), Malus 'Red Sentinel'(Sierappel), Liquidambar styracyflua 'Worplesdon'(Amberboom).

Koelreuteria paniculata

Liquidambar styracyflua 'Worplesdon'

Eetbaar
Vruchten onder andere;
Malus communis 'Elstar' (Appelboom), Mespilus germanica (Mispel), Pyrus communis 'Conference' (Perenboom), Morus alba (Witte moerbei), Cornus mas (Gele kornoelje) , Cornus kousa (Japanse kornoelje).

Malus communis 'Elstar'

Mespilus germanica

Bescherming tegen de hitte
Veel schaduw bij dicht bladerdek onder andere;
Goed te snoeien vormbomen: Catalpa (Trompetboom), Platanus acerifolia (Dakplataan),
minder schaduw bij open kroon o.a.;
Gymnocladus dioica (Doodsbeenderenboom). Betula utilis 'Doorenbos' (Himalayaberk).

Platanus acerifolia

Gymnocladus dioica

Bescherming tegen inkijk
Leiboom onder andere;
Quercus ilex (Steeneik)leivorm, Pyrus calleryana ' Chanticleer'(Sierpeer) leivorm, Carpinus betulus (Haagbeuk) leivorm, Tilia (Linde).

Carpinus betulus

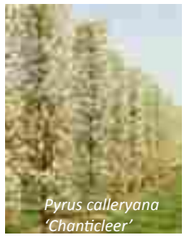
Pyrus calleryana 'Chanticleer'

VERGROEN JE BALKON!

Ook met weinig ruimte kun je een groene oase maken. Klimplanten, kruiden, tomaatjes, bloemen, het kan allemaal op een balkon!

Vergroen je balkon!

Ook een balkon kun je vergroenen, al is er niet veel ruimte. Kleine klimplanten kunnen vanuit een pot op een balkon groeien. Dit geldt voor klimrozen, maar ook voor erwten en bessen. Klimplanten kunnen in combinatie met een pergola ook op een balkon voor schaduw zorgen. Door je muren of balkonhekken met een druivenstruik, kamperfoelie of klimop te laten begroeien, creëer je een groene omgeving voor dieren, die zich er kunnen voeden met de nectar of er kunnen schuilen. Daarnaast kan je groen ook stapelen. Bijvoorbeeld door potten aan een pallet of een rek te hangen. Ook zijn er veel verschillende bakken die je aan balkonrelingen kunt bevestigen. Er zijn ook minigroentes te koop, waardoor je zelfs kunt 'moestuinieren' op je balkon. Met een wormenbak kun je zelfs je eigen compost verwerken op je balkon.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- planten
- potgrond met voeding

gereedschappen
- spade
- handschoenen

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

Bakken en potten

Wees creatief! Gebruik pallets, rekken, gerecyclede flessen, bakjes en potjes voor het vergroenen van je balkon of kijk bij het ruime assortiment in uw tuincentrum.

Kruidentuintjes

Kweek verschillende kruiden in kleine bakjes, kruiden houden van zon, tegen een zonnige muur profiteren ze hier optimaal van.

Water geven

Zet een paar bakken en gieters neer die kunnen het regenwater opvangen dat zo weer gebuikt kan worden om water te geven. Neem buitenpotten met een gat in de bodem om overtollig regenwater kwijt te raken. Geef af en toe plantenvoeding als u watergeeft. Je kan ook een watergeefsysteem kopen.

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

Tip

- Kweek kruiden en groenten op je balkon, zo kan je nog meer van je groene balkon genieten.
- Vraag wel even na hoeveel gewicht je balkon aankan bij een expert!

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA© atelierGROENBLAUW

WATERPASSERENDE VERHARDING

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Mooie waterpasserende verharding zorgt ervoor dat het regenwater in de grond weg kan zakken.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

Uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, STOWA, © atelier GROENBLAUW

Waterpasserende verharding

Soms is bestrating nodig, bijvoorbeeld voor het terras, de tuinpaden, de oprit en de parkeerplaats. Hier kan voor regendoorlatende bestrating gekozen worden. Het regenwater kan in de bodem wegzakken en het grondwater aanvullen en het regenwater hoeft dan niet via een putje en het riool afgevoerd te worden. Dit helpt mee om wateroverlast op straat en in de tuin bij heftige regenbuien te voorkomen.
Het weghalen van tegels en het vervangen door waterdoorlatende bestrating biedt meer ruimte aan een natuurlijk bodemleven en vergroot daarmee de biodiversiteit. Je tuin blijft koeler als je minder bestrating toepast. Probeer minimaal 60% van je tuin groen te maken.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- tegels, stenen
- poreuze stenen
- grind, split
- houtsnippers, schors, cacaodoppen
- schelpen
- houten vlonderplaten

gereedschappen
- boormachine
- handschoenen
- spade
- rubber hamer
- meetlint

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Open bestratingspatroon leggen
Een open bestratingspatroon kan je ook maken met gewone klinkers, die met een brede voeg worden gelegd of in een ander open patroon. De ruimte tussen de klinkers wordt gebruikt voor lage bodembedekkers of gras. De tussenruimte kan ook worden opgevuld met zand of grind. Er zijn ook klinkers met noppen, waarbij de noppen ervoor zorgen dat de klinkers met een open voeg gelegd worden.
Geschikt voor: oprit, parkeerplaats, terras en tuinpad.

2. Grasbetonstenen
Grasbetonstenen zijn een vorm van een open bestrating. De ruimte tussen de stenen kan gebruikt worden voor lage bodembedekkers of gras, hierdoor warmt het oppervlak ook minder op en laat regenwater door.
Geschikt voor: oprit, parkeerplaats en tuinpad.

3. Poreuze betonklinkers
Poreuze klinkers hebben een korrelstructuur met veel poriën. Hierdoor zijn de klinkers water- en luchtdoorlatend.
Geschikt voor: oprit, parkeerplaats, terras en tuinpad.

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

4. Houtsnippers, schors en cacaodoppen
Deze ‘verharding’ is de meeste duurzame vorm van waterdoorlatende verharding, maar moet wel bijna jaarlijks aangevuld worden. De houtsnippers en cacaodoppen verhinderen het groeien van onkruid en het uitdrogen van de bodem en warmen minder op dan steenachtige verhardingsmaterialen. Ze worden ook gebruikt op plekken in de tuin waar geen beplanting staat of als bodemverbeteraar.
Geschikt voor: tuinpad en als bodembedekker.

5. Grind, split, schelpen en lavasteen
Grind, split, lavasteen en zelfs schelpen laten het regenwater ongehinderd door. Een verharding met grind of split kan heel makkelijk zelf worden aangelegd. Onderhoud is eenvoudig, want met af en toe een beetje harken en egaliseren ben je klaar. Indien je ook stabilisatiematten gebruikt voor het grind of de split, dan blijft de toplaag mooi egaal.
Geschikt voor: oprit, parkeerplaats, terras en tuinpad.

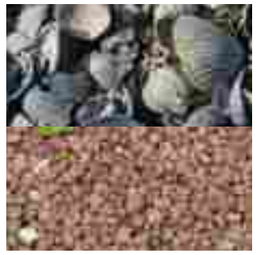

6. Houten vlonder
Om onkruidgroei onder en tussen het vlonderhout te voorkomen is het aan te bevelen een waterdoorlatend anti-worteldoek toe te passen. Een houten vlonder vraagt op schaduwrijke plekken onderhoud vanwege algengroei. Met wat zand en een borstel kunnen de algen verwijderd worden. Gebruik liever geen tropisch hardhout, maar alleen hout met een FSC-keurmerk. Robinia is bijvoorbeeld een duurzame Europese houtsoort.
Geschikt voor: terras, tuinpad.

7. Kunstgras
Ook kunstgras is een waterdoorlatend verhardingsmateriaal. Wil je weinig onderhoud, dan kan dit een alternatief zijn voor echt gras. Kunstgras heeft verder geen positief effect op de biodiversiteit en helpt niet tegen hitte. Echt gras houdt de tuin koel en zorgt voor een rijk bodemleven.

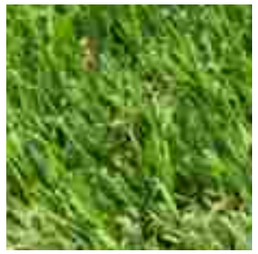

Maak een onderhoudsplan

- Na het planten geef je de planten voldoende water. Probeer dit later zo veel mogelijk te beperken. Door regelmatig water te geven, maak je je planten 'lui'. Geef in lange droge periodes liever enkele keren veel water dan regelmatig een beetje. Planten in potten moet je wel regelmatig water geven!
- Direct na het planten hoef je niet te bemesten. Als je later je tuin wilt bemesten, lees dan goed de instructies op de verpakking van de meststof. Vooral bij kunstmest kan verkeerd gebruik schadelijk zijn voor je planten.
- De precieze snoei-instructies verschillen per plant. Over het algemeen geldt dat je vaste planten het beste direct na de bloei kunt snoeien. Snoeien is niet verplicht. Dorre plantdelen kunnen juist bescherming bieden tegen vorst. Haal in het voorjaar eventuele dorre resten weg.
- Als planten te breed worden, kun je ze met een schep afsteken of met een snoeischaar terugsnoeien. Grote planten kun je ook uitgraven, in tweeën delen en weer terug planten.
- Minder winterharde planten kun je beschermen met een laag bladeren of een andere bedekking.

Wil je liever andere soorten? Of heb je vragen over een specifiek soort? Vraag het een medewerker in het tuincentrum.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water-Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, STOWA, © atelier GROENBLAUW

MAKKELIJKE PLANTEN VOOR EEN DROGE TUIN

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Als jouw tuin vaak droog is, kies je planten die lang zonder water kunnen.

Makkelijke planten voor een droge tuin

Heb je een droge tuin? Kijk hiernaast voor planten die droogte goed kunnen verdragen. Deze vaste planten zijn eenvoudig te verzorgen en zijn niet erg gevoelig voor ziekten.

Een droge tuin met een zandgrond zal het water niet goed vasthouden. Het is daarom aan te raden om de grond te verbeteren voordat je gaat beplanten. Let bij het kiezen van je planten ook nog op de hoeveelheid zon of schaduw die de plant vereist.

Plant je planten in 4 stappen

1. Maak een ruim gat, twee keer zo breed en 1 cm dieper dan de kluit van de plant. Houd voldoende afstand, de planten zullen nog flink groeien.

2. Meng de uitgegraven grond met bodemverbeteraar. Let op: de planten nooit direct in de bodemverbeteraar planten, altijd goed doormengen met de aarde.

3. Verwijder de pot door zachtjes te knijpen. Trek niet te hard aan de stengels van de plant. Dompel de kluit onder in een emmer water.

4. Zet de kluit in de grond, vul het gat aan met de gemengde grond en druk lichtjes aan. Geef water. Is het droog in de week na het planten? Geef je planten regelmatig water.

Moeilijkheidsgraad

Kies je plant!

Sedum spathulifolium 'Cape Blanco'

Nederlandse naam	Vetkruid
bloeikleur	geel
bloeitijd	juni - augustus
groeihoogte	10 cm
standplaats	zon
grondsoort	droge doorlatende grond

Sedum cauticola 'Lidakense"

Nederlandse naam	Vetkruid
bloeikleur	roze
bloeitijd	augustus - oktober
groeihoogte	20 - 25 cm
standplaats	zon
grondsoort	Droge doorlatende grond

Sedum kamtschaticum 'Immergrün'

Nederlandse naam	Vetkruid
bloeikleur	geel
bloeitijd	juli - augustus
standplaats	zon
groeihoogte	10 - 15 cm
grondsoort	droge doorlatende grond

Rosmarinus officinalis

Nederlandse naam	Rozemarijn
bloeikleur	blauw
bloeitijd	mei - juni
groeihoogte	40 - 50 cm
standplaats	zon
grondsoort	droge doorlatende grond

Verbeter de bodem!
Waarom de bodem verbeteren?
Voor een succesvolle beplanting is het verbeteren van de grond noodzakelijk. Zeker wanneer je tegels hebt weggehaald. Planten kunnen niet in zand groeien. Bodemverbetering zorgt ervoor: dat de grond luchtiger wordt, dat er voldoende humus (plantaardig materiaal) in zit. Vocht wordt hierdoor beter vastgehouden. Met een gezonde bodem zijn de planten gezonder en weerbaar tegen ziektes en plagen.
Hoe dan?
Er zijn verschillende producten: samengestelde bodemverbeteraars, producten die het bodemleven activeren en compost.

Vraag om advies bij het tuincentrum.

Bergenia cordifolia

Nederlandse naam	Schoenlappersplant
bloeikleur	roze
bloeitijd	maart - april
standplaats	zon - schaduw
groeihoogte	30 - 40 cm
grondsoort	humusrijke doorlatende grond, verdraagd droogte

Sedum 'Carl'

Nederlandse naam	Vetkruid
bloeikleur	roze
bloeitijd	augustus - oktober
groeihoogte	30 - 40 cm
standplaats	zon
grondsoort	droge doorlatende grond

Sedum makinoi

Nederlandse naam	Vetkruid
bloeikleur	geel
bloeitijd	juli - augustus
groeihoogte	10 - 15 cm
standplaats	zon
grondsoort	droge doorlatende grond

Sedum album 'Coral Carpet'

Nederlandse naam	Vetkruid
bloeikleur	wit - witroze
bloeitijd	juni - juli
groeihoogte	15 cm
standplaats	zon
grondsoort	droge doorlatende grond

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA, © atelier GROENBLAUW

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

LEG EEN GAZON AAN

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Een gazon houdt regenwater vast en laat het in de bodem wegzakken. Zo help je mee wateroverlast te voorkomen en krijg je vogels in de tuin.

Leg een gazon aan

Een gazon is heerlijk voor kinderen om op te spelen of om in de zomer op te zonnen. Gras geeft je tuin een mooie natuurlijke uitstraling. Een gazon heeft nog meer voordelen. Met een gazon kan het regenwater gemakkelijk in de ondergrond wegzakken. Hierdoor vult het grondwater aan en helpt het verdroging te voorkomen.
Een bloemrijk grasveld levert een bijdrage aan de biodiversiteit en zorgt voor een betere doorworteling van de bodem. Onder de groene laag is er enorm veel leven te vinden! Denk bijvoorbeeld eens aan regenwormen, slakken, duizendpoten, etcetera. Samen zorgen ze voor een waterdoorlatende bodem, de verwerking van plantenresten en zijn ze voedsel voor bijvoorbeeld vogels.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- graszaad of
- graszoden
- een bodemverbeteraar
- gazonmest

gereedschappen
- spade
- touw en stokjes

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Voorbereiding
Bepaal de omtrek van je gazon met stokjes en touw.

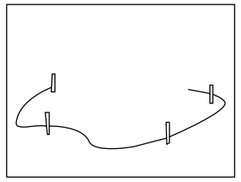

2. Spit de bodem om
Spit met een spade de bodem 30 cm om. Verwijder plantenwortels en stenen.

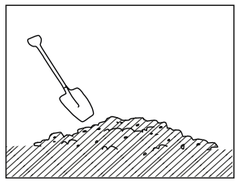

3. Verbeter de grond
Met een doe-het-zelf bodemanalyse (te koop in tuincentra) bepaal je de zuurtegraad. Is je grond te zuur? Voeg dan kalk toe. Is je grond te basisch? Voeg dan juist tuinturf toe en verbeter de structuur met een bodemverbeteraar. Laat een week of twee rusten. Bemest de grond met gazonmest want het gazon heeft voeding nodig om te groeien..

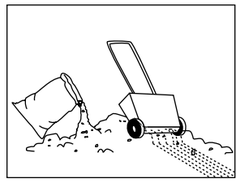

4. Vereffen de bodem
Met een hark strijk je het oppervlakte glad. Druk licht aan en maak de bodem goed nat voordat je gaat zaaien.

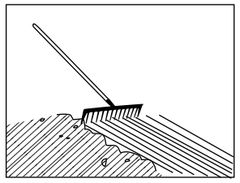

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

Zo onderhoud je je gazon
- In het voorjaar verwijder je mos en belucht je de bodem. Dit doe je met een zogenaamde verticuteerhark.
- Kale plekken zaai je bij met graszaad. Houd de bodem goed vochtig voor het ontkiemproces. Het zaad ontkiemt alleen als de temperatuur al een aantal dagen 10 graden of meer is geweest.
- Bekalk je gazon. Kalk zorgt voor de juiste zuurgraad (pH-waarde).
- Bemest zonodig je gezon. Gebruik een biologische meststof om zogenaamde ‘verbranding’ te voorkomen. Doe dit bij voorkeur als er regen wordt verwacht of als het al regent.
- Maai je gazon wekelijks of wanneer nodig. Je kunt eventueel wat maaisel laten liggen, dit zorgt weer voor voeding.
- In de zomer kun je nog een keer bemesten.
- In het najaar strooi je nog eens kalk, zeker als de zuurtegraad lager dan 5,5 is.
- Je kunt er voor kiezen om je gazon winterklaar te maken door een speciale najaars-meststof toe te dienen.

5. Kies je graszaad of kies graszoden
Vraag aan een medewerker in het tuincentrum wat de mogelijkheden zijn.

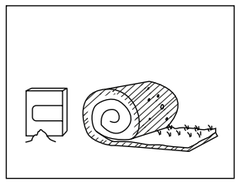

6 a. Zaaien
Zaai de helft van het graszaad in de lengterichting en de andere helft er dwars overheen. Hark de zaden de bodem in, niet dieper dan 1,5 cm. Geef tijdens de kiemperiode voldoende en gelijkmatig water. Begin pas met maaien als het gras 8 - 10 cm lang is en maai niet te kort.

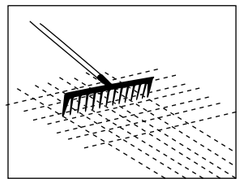

6 b. Graszoden leggen
Leg graszoden dicht tegen elkaar aan, rol of klop ze licht aan en geef ruim water. Vul kieren, randen met tuinaarde zodat deze ook dichtgroeien. Wacht 3 – 4 weken met gebruik, zodat de zoden goed kunnen vastgroeien. Na ongeveer 6 weken kun je voor het eerst bemesten.

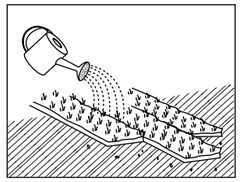

Tip

Bedenk van tevoren waar je het gras voor wilt gebruiken. Wil je er veel op voetballen? Zorg dan dat je kiest voor een sterke grassoort.

MAAK EEN GEVELTUINTJE

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Haal eens een paar tegels weg langs de gevel zo kunt u de voorkant van de woning verfraaien. Regenwater kan infiltreren, vogels vinden een schuilplek en nestgelegenheid.

Maak een geveltuintje

Weghalen van een rij tegels langs de gevel aan de straatkant geeft veel resultaat met weinig inspanning. Planten in de volle grond hoef je minder vaak water te geven dan planten in een pot. Door klimplanten in de geveltuin te plaatsen, blijft het begroeide deel van de gevel in de zomer koel. Als er vruchtdragende soorten, zoals wijnranken of rode bessen worden geplant, bieden de vruchten voedsel voor jezelf, maar ook voor bijvoorbeeld vogels. Daarnaast biedt de beplanting ruimte voor insecten en vlinders om te schuilen.
Kleine dieren gebruiken de geveltuintjes om van geveltuintje naar geveltuintje te gaan en zich zo 'beschermd' te kunnen bewegen door de straat. Deze groene stukjes (ook wel stepping stones genoemd) vormen samen een soort 'infrastructuur' voor dieren.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- planten
- potgrond met voeding

gereedschappen
- spade
- handschoenen

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Tegels eruit
Haal een rijtje tegels langs de gevel eruit, gebruik die bijvoorbeeld in de achtertuin voor een stapelmuurtje. Let op: informeer bij de gemeente hoe breed je geveltuin mag worden!

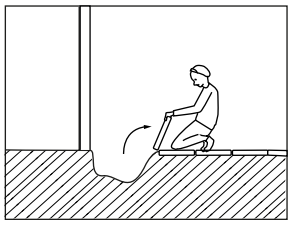

2. Grond verbeteren
Langs de gevel en onder de tegels ligt zand, schep zeker 30 cm. eruit en vul het aan met goede tuinaarde.

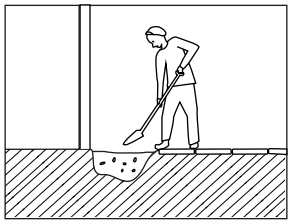

3. Welke planten
Afhankelijk of je veel of weinig zon hebt op je gevel kies je planten. Met bolletjes heb je vroeg in het voorjaar al kleur. Klimplanten bedekken snel je gevel (zie infoblad klimplanten).
Zonnig:
Leipeer, Stokroos, Lavendel, Salie, Vetplant, Siergrassen, Klimrozen, Blauwe regen.
Schaduw:
Akelei, Anemoon, Vingerhoedskruid, Hortensia, Varens, Clematis.

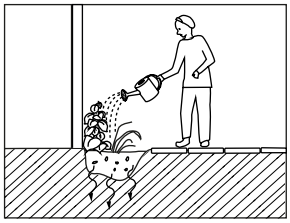

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

Tip

- Geef regelmatig water tijdens lange periodes van droogte.
- Door te kiezen voor vogel- en vlindervriendelijke klimmers en planten wordt de biodiversiteit vergroot.
- klimrozen moeten jaarlijks worden gesnoeid.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA© atelierGROENBLAUW

VERGROEN JE DAK

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Met een groen dak help je mee overlast door regen te voorkomen, zorg je voor leven op het dak en houd je het eronder koel!

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA, © atelier GROENBLAUW

Vergroen je dak

Groene daken hebben heel veel voordelen. Ze houden regenwater vast, ze zijn goed voor vogels, bijen en vlinders en houden de omgeving en de vertrekken eronder koel. Wist je dat een groen dak maar rond de 30 graden warm wordt en een zwart bitumendak meer dan 70 graden op een hete zomerse dag? Een groen dak ziet er vooral ook veel mooier uit dan een gewoon dak.
Op een plat of licht hellend dak (0-9%) kun je zelf makkelijk een sedumdak aanleggen. Een sedumdak is niet dik en weegt niet veel. Sedumbeplanting is uitermate geschikt omdat deze planten veel water kunnen opslaan en op die manier lange droogteperiodes kunnen doorstaan. Sedumdaken hebben dan ook geen bewateringssysteem nodig.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- anti-worteldoek
- substraat
- sedummatten
- boldraadrooster
- grind

gereedschappen
- handschoenen
- mes

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Onderzoek het dak
Onderzoek of het dak sterk genoeg is. Is de constructie nog op orde? Over het algemeen zijn daken berekend op een grindlaag. Een dun sedumdak is niet (veel) zwaarder dan de grindlaag. Vraag eventueel advies aan een deskundige.

2. Maak schoon
Maak het dak schoon. Eventueel noodzakelijke reparaties kun je beter vooraf uitvoeren.

3. Leg anti-worteldoek
Een anti-worteldoek is een folie die voorkomt dat je dak beschadigd wordt door de wortels van de plantjes van je groene dak.

4. Plaats de hemelwaterafvoer
Maak een gat op de plek van de hemelwaterafvoer. Het beste kun je bij de bouwmarkt een boldraadrooster kopen en deze in de afvoer zetten. Leg vervolgens per hemelwaterafvoer circa 30x30 cm aan grof grind rondom de afvoer. Het is noodzakelijk dat het grind minimaal 1 keer per jaar wordt schoongemaakt om verstopping te voorkomen.

Onderhoud
- Sedumdaken moet je het liefst twee keer per jaar controleren en zaailingen van grotere planten zoals bomen verwijderen omdat ze de waterdichte folie aantasten.
- Het beste kun je 1 x per jaar bemesten met een speciale meststof.
- Verwijder het onkruid uit de dakranden.
- Controleer regelmatig of er geen bladeren of vuil in de regenwaterafvoer zitten.

5 Plaats drainageplaten
Plaats drainageplaten. Dit is belangrijk, de drainageplaten zorgen ervoor dat de plantjes niet in het overtollige regenwater verzuipen. Teveel water is voor de sedumplanten erger dan een tijd geen water.

6. Verdeel het substraat
Verdeel het substraat over de drainageplaten. Substraat is de voedingsbodem voor je plantjes. Tussen de dakrand en het substraat kun je grind aanbrengen, zodat het substraat op zijn plek blijft.

7 Rol de sedummatten uit
Rol de sedummatten uit en geef in de eerste weken zo nodig water.

Sedumdak

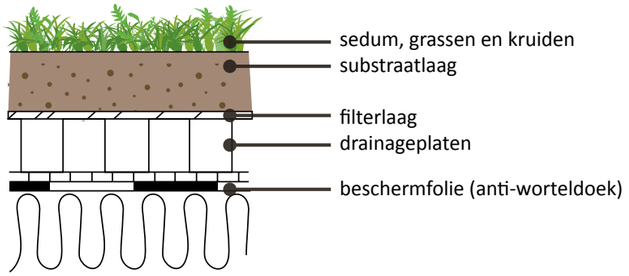

Op basis van dit infoblad wordt geen enkele aansprakelijkheid aanvaard.

Tip

Maak een natuurdak
Een natuurdak is een variatie op een sedumdakje. Het verschil is dat de substraatlaag variërende diktes heeft waardoor er meer verschillende plantsoorten kunnen groeien. Zo creëer je een mooie nieuwe leefruimte voor vogels, vlinders, bijen en insecten. Door de afwisselende beplanting krijgt het dak ook meer variatie in bloeitijd en bloeikleur.

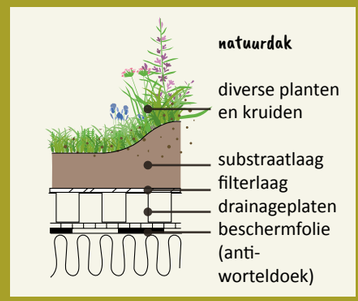

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA, © atelier GROENBLAUW

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

PLANT EEN HEG

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Een heg is een mooie, betaalbare en onderhoudsvriendelijke oplossing om je tuin af te scheiden en een fijne plek voor vogels.

Plant een heg

In plaats van een houten of stenen schutting kun je ook hagen en struiken planten als erfafscheiding. Doordat de bladeren water verdampen, dragen hagen en struiken bij aan een koelere tuin. De wortels van een groene haag zorgen dat de bodem doorlatend blijft en het regenwater makkelijker weg kan zakken. Goede haagsoorten zijn bijvoorbeeld de liguster, berberis, hondsroos, egelantier, vlier, kardinaalsmuts, meidoorn, Spaanse aak, beuk en de haagbeuk.
Groene erfafscheidingen zorgen voor veel leven in de tuin: hagen en struiken bieden schuilplaatsen en voedsel aan allerlei vogels, insecten en kleine zoogdieren.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- haag- of struikplantjes
- goede compost of tuinaarde

gereedschappen
- spade
- handschoenen
- meetlint of touw

beste planttijd
- herfst of vroege voorjaar

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Graaf een geul
Bepaal de plaats van de haag met een hulplijn en graaf bij plantgoed met kluit een geul van tweemaal de breedte en diepte van de kluit.

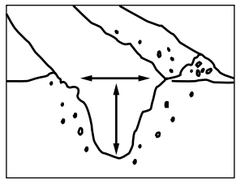

2. Verbeter de grond
Vul de geul gedeeltelijk aan met compost en tuinaarde (speciaal voor hagen). Wees voorzichtig met meststof, dit kan de wortels beschadigen.

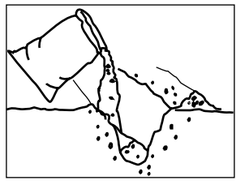

3. Bescherm de wortels
Verwijder de pot of spreid de wortels voorzichtig uit. Zorg ervoor dat de wortels niet uitdrogen. Dompel ze bijvoorbeeld onder in water.

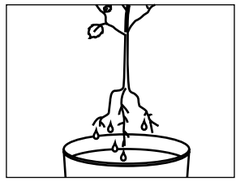

4. Plaats de haagplantjes
Voor een brede haag kunt je de planten om en om in twee rijen neerzetten. Zet de planten net zo diep in de grond als ze op de kwekerij stonden, dat is aan de wortelhals te zien.

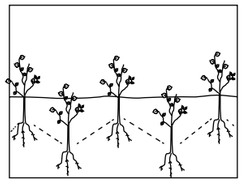

5. Grond terugscheppen
Schep de grond met compost terug, druk aan en geef ruim water.

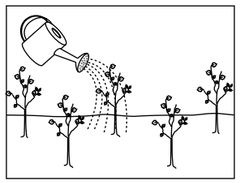

6. Direct snoeien
Door de planten direct met een derde terug te knippen krijg je een goede vertakking en een mooie dichtgegroeide haag.

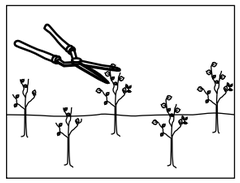

Onderhoud
- Jonge haagplanten zijn gevoelig voor droogte: geef ze voldoende water. Bescherm de bodem tegen verdamping en onkruid met een laag bladeren of compost.
- Zeker in de eerste jaren kun je de haag ieder voorjaar en najaar goed bemesten met compost of speciale hagenmest die bij het tuincentrum verkrijgbaar is.
- Snoeien doe je tijdens het groeiseizoen: half maart – half oktober. Het snoeien begint al na het aanplanten. Hoe vaker je een haag knipt des te strakker en dichter deze wordt. Dat komt omdat wanneer je een stukje van de haag afknipt, de haag op dat punt gaat vertakken.
- Met het snoeien van de haag bepaal je ook de vorm van de haag. Je kunt bijvoorbeeld een touw tussen twee palen spannen om er zeker van te zijn dat je recht snoeit.
- Let er bij coniferenhagen op dat je niet te diep knipt. De kale takken in de haag lopen niet meer uit. De haag moet een beetje gedekt blijven met groen.
- Bij een beuk of haagbeuk kunnen na het snoeien de jonge blaadjes, die opeens aan het zonlicht worden blootgesteld, wat verbranden. Dit is niet erg en na een paar weken zullen de blaadjes weer groen worden. Je kunt deze ‘zonnebrand’ voorkomen door op een bewolkte dag te snoeien. Wil je de beuk meer drastisch terugsnoeien, doe dit dan in de winter.

Begroeide hekjes
In plaats van een haag kun je ook een groene erfafscheiding maken door klimplanten te laten groeien tegen een hek of rek. Klimplanten zijn verkrijgbaar in verschillende soorten en maten. Je kunt bijvoorbeeld kiezen voor klimplanten met bloemen, zoals de blauwe regen, of voor klimplanten die vruchten geven, zoals bramen, bessen of druiven. Voor advies kun je terecht bij een medewerker van het tuincentrum.

Klimplanten tegen een schutting
Ook een houten schutting kun je mooi laten begroeien met klimplanten. Bijvoorbeeld met de Parthenocissus tricuspidata. De bladeren van deze klimplant kleuren in het voorjaar brons, in de zomer groen en in het najaar prachtig rood tot donkerpaars. Een andere bekende schuttingplant is de klimop.

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

BEGIN EEN MOESTUINTJE

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Een moestuintje is leuk, leerzaam en ook nog eens lekker! Maak jezelf blij met zelf gekweekte groenten en kruiden.

Begin een moestuintje

Met een moestuin weet je wat je eet en het is leuk om te doen. Ook kinderen zijn er graag mee bezig. Het is fascinerend voor ze om het proces van zaadje tot plant op de voet te volgen. Je eigen moestuin beginnen is heel simpel! Zelfs op je balkon kun je een minimoestuin maken. Als je ervoor kiest om een bak te gebruiken, zet je deze het liefst zonder bodem direct op het gras of op het zand zodat het regenwater in de bodem weg kan zakken. Je kunt er een anti-worteldoek onder leggen tegen het onkruid. Maak het jezelf in het begin niet te moeilijk. Met een vierkante meter tuin is het overzichtelijk en het vraagt niet te veel onderhoud. Tuinkers, tuinbonen, slasoorten en radijs zijn voorbeelden van makkelijke groenten voor in je moestuintje.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen

- planken
- schroeven
- touw
- rekje
- moestuin- en zaaigrond
- zaden of kiemplantjes

gereedschappen

- zaag
- boormachine
- handschoenen
- schaar

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Kies een plek

Kies een lichte plek uit waar minimaal 6 uur zonlicht per dag schijnt. Een moestuinbak kun je kopen, maar je kunt deze ook zelf maken. Of je spant alleen wat draadjes. Zorg dat je vakken ongeveer 30 centimeter breed zijn.

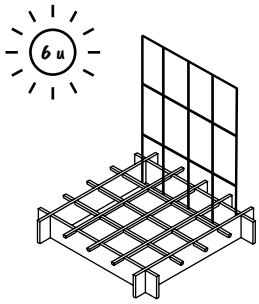

2. Maak een moestuinplan

In de moestuinbak zaai en plant je in vierkanten. Plaats klimmende gewassen en brede planten in de achterste vakken, zodat de planten later niet het zonlicht belemmeren voor de lagere gewassen.

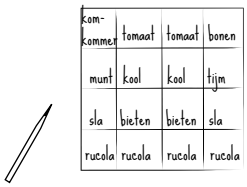

3. Bemest de aarde

Voor een rijke en gezonde oogst is goede grond voor in je moestuinbak erg belangrijk. Goede, vruchtbare grond zorgt ervoor dat wortels van planten goed groeien.

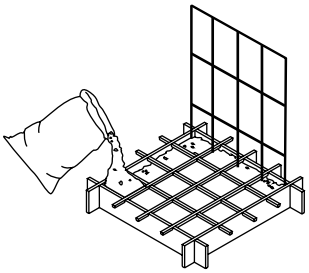

4. Plant je groenten en kruiden

Zaai een zaadje zo diep als dat het zaadje groot is. Met de meeste planten kun je dit doen rond de maand mei. Je kunt zaadjes ook eerst binnen voorzaaien. Ook kun je stekken planten.

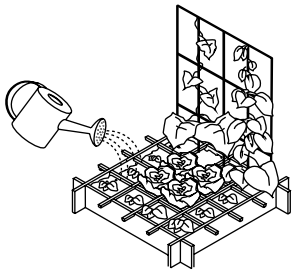

5. Onderhoud

Geef regelmatig water. Houd in de gaten of je moet bijmesten, vaak is dit na 2 maanden noodzakelijk! Geniet van de oogst!

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA© atelierGROENBLAUW

Maak een onderhoudsplan

- Na het planten geef je de planten voldoende water. Probeer dit later zo veel mogelijk te beperken. Door regelmatig water te geven, maak je je planten 'lui'. Geef in lange droge periodes liever enkele keren veel water dan regelmatig een beetje. Planten in potten moet je wel regelmatig water geven!
- Direct na het planten hoef je niet te bemesten. Als je later je tuin wilt bemesten, lees dan goed de instructies op de verpakking van de meststof. Vooral bij kunstmest kan verkeerd gebruik schadelijk zijn voor je planten.
- De precieze snoei-instructies verschillen per plant. Over het algemeen geldt dat je vaste planten het beste direct na de bloei kunt snoeien. Snoeien is niet verplicht. Dorre plantdelen kunnen juist bescherming bieden tegen vorst. Haal in het voorjaar eventuele dorre resten weg.
- Als planten te breed worden, kun je ze met een schep afsteken of met een snoeischaar terugsnoeien. Grote planten kun je ook uitgraven, in tweeën delen en weer terug planten.
- Minder winterharde planten kun je beschermen met een laag bladeren of een andere bedekking.

Wil je liever andere soorten? Of heb je vragen over een specifiek soort? Vraag het een medewerker in het tuincentrum.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA, © atelier GROENBLAUW

MAKKELIJKE PLANTEN VOOR EEN NATTE TUIN

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Blijft het regenwater bij jou in de tuin langer staan? Dan kun je het beste planten kiezen die van een vochtige grond houden.

Makkelijke planten voor een natte tuin

Heb jij een natte tuin? Kijk hiernaast welke planten houden van een natte ondergrond. Deze vaste planten zijn eenvoudig te verzorgen en zijn niet erg gevoelig voor ziekten.

Wanneer jouw natte tuin soms ook een langere tijd droog staat, vraag dan in het tuincentrum welke planten tegen wisselende waterstanden kunnen. Let bij het kiezen van je planten ook nog op de hoeveelheid zon of schaduw die de plant vereist.

Plant je planten in 4 stappen

1. Maak een ruim gat, twee keer zo breed en 1 cm dieper dan de kluit van de plant. Houd voldoende afstand, de planten zullen nog flink groeien.

2. Meng de uitgegraven grond met bodemverbeteraar. Let op: de planten nooit direct in de bodemverbeteraar planten, altijd goed doormengen met de aarde.

3. Verwijder de pot door zachtjes te knijpen. Trek niet te hard aan de stengels van de plant. Dompel de kluit onder in een emmer water.

4. Zet de kluit in de grond, vul het gat aan met de gemengde grond en druk lichtjes aan. Geef water. Is het droog in de week na het planten? Geef je planten regelmatig water.

Moeilijkheidsgraad

Kies je plant!

Hosta tardiana 'Halcyon'

Nederlandse naam	Hartlelie
bloeikleur	lila/paars
bloeitijd	juli - augustus
groeihoogte	40 - 50 cm
standplaats	halfschaduw - schaduw
grondsoort	vochtige humusrijke grond

Alchemilla mollis

Nederlandse naam	Vrouwenmantel
bloeikleur	geel
bloeitijd	juni - juli
groeihoogte	35 - 40 cm
standplaats	halfschaduw - schaduw
grondsoort	vrijwel iedere, liefst vochtige grond

Hemerocallis 'Stella d'oro'

Nederlandse naam	Daglelie
bloeikleur	geel
bloeitijd	juni - september
groeihoogte	30 - 40 cm
standplaats	zon - halfschaduw
grondsoort	vochtige humusrijke grond

Ligularia przewalskii

Nederlandse naam	Tongkruiskruid
bloeikleur	geel
bloeitijd	juli - augustus
groeihoogte	120 - 140 cm
standplaats	halfschaduw - schaduw
grondsoort	vochtige grond

Verbeter de bodem!

Waarom de bodem verbeteren?
Voor een succesvolle beplanting is het verbeteren van de grond noodzakelijk. Zeker wanneer je tegels hebt weggehaald. Planten kunnen niet in zand groeien. Bodemverbetering zorgt ervoor: dat de grond luchtiger wordt, dat er voldoende humus (plantaardig materiaal) in zit. Vocht wordt hierdoor beter vastgehouden. Met een gezonde bodem zijn de planten gezonder en weerbaar tegen ziektes en plagen.
Hoe dan?
Er zijn verschillende producten: samengestelde bodemverbeteraars, producten die het bodemleven activeren en compost.

Vraag om advies bij het tuincentrum.

Blechnum spicant

Nederlandse naam	Dubbelloof varen
bloeikleur	nvt
bloeitijd	nvt
groeihoogte	40 cm
standplaats	halfschaduw - schaduw
grondsoort	humusrijke doorlatende grond

Lythrum salicaria 'Robin'

Nederlandse naam	Kattenstaart
bloeikleur	roze
bloeitijd	juli - september
groeihoogte	60 - 70 cm
standplaats	zon - halfschaduw
grondsoort	alle grondsoorten bij voorkeur vochtige grond

Lysimachia clethroides

Nederlandse naam	Wederik
bloeikleur	wit
bloeitijd	juli - september
groeihoogte	60 - 80 cm
standplaats	zon
grondsoort	vochtige humusrijke grond

Astilbe 'Fanal'

Nederlandse naam	Pluimspireae
bloeikleur	rood
bloeitijd	juni - augustus
groeihoogte	50 - 60 cm
standplaats	halfschaduw - schaduw
grondsoort	humusrijke doorlatende grond, goed vochtig

MAAK HOOGTEVERSCHILLEN IN JE TUIN

Door hoogteverschillen in je tuin aan te brengen stroomt het water na een hevige bui naar een plek in de tuin waar het geen kwaad kan.

Maak hoogteverschillen in je tuin

Hoogteverschillen helpen om regenwater te brengen naar plekken waar het regenwater beter kan worden verwerkt. Bijvoorbeeld verder van het huis vandaan. Zo blijven de hoger gelegen delen van de tuin, bijvoorbeeld het terras, na een zware regenbui droog. In de lager gelegen en onverharde delen van de tuin of vijver kan het water even blijven staan en geleidelijk wegzakken zonder dat je er hinder van ondervindt.
Door de hoogteverschillen en het ontstaan van natte en droge gedeelten, ontstaat er ruimte voor meer en minder vochtminnende planten, wat de soortenrijkheid ten goede komt.
In het natte gedeelte kun je ook een houten vlonder als terras of tuinpad aanleggen. Leg waterdoorlatend anti-worteldoek om onkruidgroei onder en tussen het vlonderhout te voorkomen.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- terrastegels
- vlonderplanken
- antiworteldoek
- grasmatje
- vochtminnende planten

gereedschappen
- spade
- opvulzand
- boormachine
- zaag (bij vlonder)

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Kies een plek
Kijk eerst waar een overschot aan water na een regenbui veilig kan blijven staan. Niet te dicht bij je woning. Zorg ook dat je de buren niet opzadelt met een probleem!

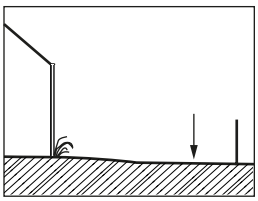

2. Graaf een laagje aarde af
Graaf een laagje aarde van 10 cm of meer af.

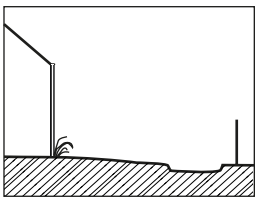

3. Maak een terras
Leg op de hoger gelegen delen je terras aan, met bijvoorbeeld klinkers of een houten vlonder.

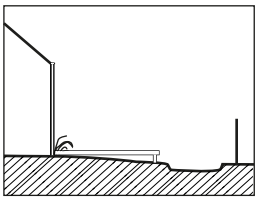

4. Beplant de lager gelegen delen
Plant in het verdiepte gedeelte een grasmatje of kies voor waterminnende planten. Je kunt er ook een grindbed van maken.

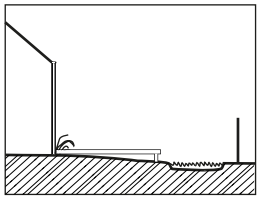

4. Leg je tuin hellend aan
Zorg dat het water door helling aan te brengen van het hogere gedeelte naar het lagere gedeelte kan stromen. Dit kan ook door middel van gootjes.

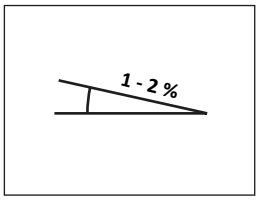

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

Op basis van dit infoblad wordt geen enkele aansprakelijkheid aanvaard.

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA© atelierGROENBLAUW

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

Maak een onderhoudsplan

- Na het planten geef je de planten voldoende water. Probeer dit later zo veel mogelijk te beperken. Door regelmatig water te geven, maak je je planten 'lui'. Geef in lange droge periodes liever enkele keren veel water dan regelmatig een beetje. Planten in potten moet je wel regelmatig water geven!
- Direct na het planten hoef je niet te bemesten. Als je later je tuin wilt bemesten, lees dan goed de instructies op de verpakking van de meststof. Vooral bij kunstmest kan verkeerd gebruik schadelijk zijn voor je planten.
- De precieze snoei-instructies verschillen per plant. Over het algemeen geldt dat je vaste planten het beste direct na de bloei kunt snoeien. Snoeien is niet verplicht. Dorre plantdelen kunnen juist bescherming bieden tegen vorst. Haal in het voorjaar eventuele dorre resten weg.
- Als planten te breed worden, kun je ze met een schep afsteken of met een snoeischaar terugsnoeien. Grote planten kun je ook uitgraven, in tweeën delen en weer terug planten.
- Minder winterharde planten kun je beschermen met een laag bladeren of een andere bedekking.

Wil je liever andere soorten? Of heb je vragen over een specifiek soort? Vraag het een medewerker in het tuincentrum.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, STOWA, © atelier GROENBLAUW

MAKKELIJKE PLANTEN VOOR EEN SCHADUWTUIN

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Blijft het regenwater bij jou in de tuin langer staan? Dan kun je het beste planten kiezen die van een vochtige grond houden.

Makkelijke planten voor een schaduwtuin

Komt er niet veel zon in jouw tuin? Kijk hiernaast welke planten het goed doen in de schaduw. Deze vaste planten zijn eenvoudig te verzorgen en zijn niet erg gevoelig voor ziekten.

Er is sprake van een schaduwtuin als er maximaal twee uur zon per dag schijnt. Een schaduwrijke tuin hoeft niet saai te zijn. Er zijn verschillende kleurrijke planten te vinden die graag in de schaduw staan. Sommige planten geven kleurrijke bloemen.

Plant je planten in 4 stappen

1. Maak een ruim gat, twee keer zo breed en 1 cm dieper dan de kluit van de plant. Houd voldoende afstand, de planten zullen nog flink groeien.

2. Meng de uitgegraven grond met bodemverbeteraar. Let op: de planten nooit direct in de bodemverbeteraar planten, altijd goed doormengen met de aarde.

3. Verwijder de pot door zachtjes te knijpen. Trek niet te hard aan de stengels van de plant. Dompel de kluit onder in een emmer water.

4. Zet de kluit in de grond, vul het gat aan met de gemengde grond en druk lichtjes aan. Geef water. Is het droog in de week na het planten? Geef je planten regelmatig water.

Moeilijkheidsgraad

Kies je plant!

Hosta 'Night Before Christmas'

Nederlandse naam	Hartlelie
bloeikleur	lila
bloeitijd	juni - juli
groeihoogte	50 cm
standplaats	halfschaduw - schaduw
grondsoort	doorlatende humusrijke grond

Tricyrtis hirta

Nederlandse naam	Paddelelie
bloeikleur	Wit met donkerroze vlekken
bloeitijd	augustus - oktober
groeihoogte	60 - 80 cm
standplaats	halfschaduw - schaduw
grondsoort	humusrijke vochtige grond

Polystichum setiferum 'Herrenhausen'

Nederlandse naam	Naaldvaren
bloeikleur	-
bloeitijd	-
groeihoogte	50 - 60 cm
standplaats	halfschaduw - schaduw
grondsoort	veenachtige vochtige grond

Anemone 'Konigin Charlotte'

Nederlandse naam	Herfstanemoon
bloeikleur	roze
bloeitijd	augustus - oktober
groeihoogte	80 - 100 cm
standplaats	halfschaduw/ schaduw
grondsoort	humusrijke doorlatende grond

Verbeter de bodem!

Waarom de bodem verbeteren?
Voor een succesvolle beplanting is het verbeteren van de grond noodzakelijk. Zeker wanneer je tegels hebt weggehaald. Planten kunnen niet in zand groeien. Bodemverbetering zorgt ervoor: dat de grond luchtiger wordt, dat er voldoende humus (plantaardig materiaal) in zit. Vocht wordt hierdoor beter vastgehouden. Met een gezonde bodem zijn de planten gezonder en weerbaar tegen ziektes en plagen
Hoe dan?
Er zijn verschillende producten: samengestelde bodemverbeteraars, producten die het bodemleven activeren en compost.

Vraag om advies bij het tuincentrum.

Persicaria amplexicaulis

Nederlandse naam	Duizendknoop
bloeikleur	rood
bloeitijd	juni - oktober
groeihoogte	100 - 120 cm
standplaats	zon - schaduw
grondsoort	vrijwel iedere grondsoort

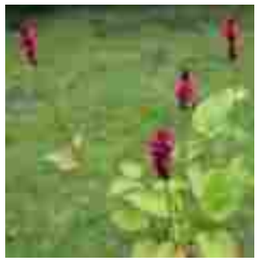

Heuchera 'Purple Petticoats'

Nederlandse naam	Purperklokje
bloeikleur	purper tot wit
bloeitijd	juni - juli
groeihoogte	50 cm
standplaats	halfschaduw - schaduw
grondsoort	doorlatende humusrijke grond

Dryopteris erythrosora

Nederlandse naam	Herfstvaren
bloeikleur	-
bloeitijd	-
groeihoogte	60 - 90 cm
standplaats	halfschaduw - schaduw
grondsoort	veenachtige vochtige grond

Anemone Pamina

Nederlandse naam	Herftanemoon
bloeikleur	rood
bloeitijd	augustus - oktober
groeihoogte	60 cm
standplaats	halfschaduw/ schaduw
grondsoort	humusrijke doorlatende grond

Maak een onderhoudsplan

- Na het planten geef je de planten voldoende water. Probeer dit later zo veel mogelijk te beperken. Door regelmatig water te geven, maak je je planten 'lui'. Geef in lange droge periodes liever enkele keren veel water dan regelmatig een beetje. Planten in potten moet je wel regelmatig water geven!
- Direct na het planten hoef je niet te bemesten. Als je later je tuin wilt bemesten, lees dan goed de instructies op de verpakking van de meststof. Vooral bij kunstmest kan verkeerd gebruik schadelijk zijn voor je planten.
- De precieze snoei-instructies verschillen per plant. Over het algemeen geldt dat je vaste planten het beste direct na de bloei kunt snoeien. Snoeien is niet verplicht. Dorre plantdelen kunnen juist bescherming bieden tegen vorst. Haal in het voorjaar eventuele dorre resten weg.
- Als planten te breed worden, kun je ze met een schep afsteken of met een snoeischaar terugsnoeien. Grote planten kun je ook uitgraven, in tweeën delen en weer terug planten.
- Minder winterharde planten kun je beschermen met een laag bladeren of een andere bedekking.

Wil je liever andere soorten? Of heb je vragen over een specifiek soort? Vraag het een medewerker in het tuincentrum.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en waterstaat, STOWA © atelier GROENBLAUW

MAKKELIJKE PLANTEN VOOR EEN ZONNIGE TUIN

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Wil je makkelijk tuin-onderhoud, kies voor vaste planten. Hier vind je een selectie voor een zonnige tuin.

Makkelijke planten voor een zonnige tuin

Heb jij veel zon in je tuin? Kijk hiernaast voor planten die mooi tot bloei komen in een zonrijke tuin. Deze vaste planten zijn eenvoudig te verzorgen en zijn niet erg gevoelig voor ziekten.
Er zijn veel planten met kleurrijke bloemen te vinden voor de zonnige tuin. Een zonnige tuin kan soms uitdrogen. Met een bodemverbeteraar zorg je ervoor dat het water langer vastgehouden wordt.

Plant je planten in 4 stappen

1. Maak een ruim gat, twee keer zo breed en 1 cm dieper dan de kluit van de plant. Houd voldoende afstand, de planten zullen nog flink groeien.

2. Meng de uitgegraven grond met bodemverbeteraar. Let op: de planten nooit direct in de bodemverbeteraar planten, altijd goed doormengen met de aarde.

3. Verwijder de pot door zachtjes te knijpen. Trek niet te hard aan de stengels van de plant. Dompel de kluit onder in een emmer water.

4. Zet de kluit in de grond, vul het gat aan met de gemengde grond en druk lichtjes aan. Geef water. Is het droog in de week na het planten? Geef je planten regelmatig water.

Moeilijkheidsgraad

Kies je plant!

Lavandula angustifolia 'Hidcote'

Nederlandse naam	Lavendel
bloeikleur	diep paars/ blauw
bloeitijd	juni - september
groeihoogte	40 - 50 cm
standplaats	zon
grondsoort	doorlatende, humusrijke grond

Nepeta x faassenii 'Walker's Low'

Nederlandse naam	Kattenkruid
bloeikleur	blauw
bloeitijd	juni - september
groeihoogte	50 cm
standplaars	zon
grondsoort	vrijwel iedere doorlatende grond

Agastache 'Blue Fortune'

Nederlandse naam	Dropplant
bloeikleur	blauw/paars
bloeitijd	juni- oktober
groeihoogte	80 - 90 cm
standplaats	zon
grondsoort	vrijwel op iedere grondsoort

Salvia nemorosa 'Ostfriesland'

Nederlandse naam	Salie
bloeikleur	paars
bloeitijd	juni - november
groeihoogte	50 cm
standplaats	zon
grondsoort	vrijwel iedere doorlatende grond

Verbeter de bodem!

Waarom de bodem verbeteren?
Voor een succesvolle beplanting is het verbeteren van de grond noodzakelijk. Zeker wanneer je tegels hebt weggehaald. Planten kunnen niet in zand groeien. Bodemverbetering zorgt ervoor: dat de grond luchtiger wordt, dat er voldoende humus (plantaardig materiaal) in zit. Vocht wordt hierdoor beter vastgehouden. Met een gezonde bodem zijn de planten gezonder en weerbaar tegen ziektes en plagen.
Hoe dan?
Er zijn verschillende producten: samengestelde bodemverbeteraars, producten die het bodemleven activeren en compost.

Vraag om advies bij het tuincentrum.

Anaphalis triplinervis

Nederlandse naam	Siberisch Edelweiss
bloeikleur	roomwit
bloeitijd	juni - augustus
groeihoogte	25 - 30 cm
standplaats	zon
grondsoort	luchtige doorlatende grond

Echinacea purpurea 'Magnus'

Nederlandse naam	Rode Zonnehoed
bloeikleur	roze
bloeitijd	juli - oktober
groeihoogte	80 - 100 cm
standplaats	zon
grondsoort	doorlatende humusrijke grond

Aster ageratoides 'Asran'

Nederlandse naam	Aster
bloeikleur	lila
bloeitijd	augustus - oktober
groeihoogte	60 - 80 cm
standplaats	zon
grondsoort	losse grond, vrijwel iedere grondsoort

Kalimeris incisa

Nederlandse naam	Zomeraster
bloeikleur	lila, geel hart
bloeitijd	juli - september
groeihoogte	50 cm
standplaats	zon
grondsoort	doorlatende humusrijke grond

MAAK EEN GOOT

Met een goot kun je regenwater van de regenpijp naar een andere plek brengen. Naar een vijver, greppel of natte border. Mooi in je tuin en leuk voor kinderen.

Maak een goot

De regenpijp wordt meestal aangesloten op het riool. Schoon regenwater wordt in het riool onnodig gemengd met vervuild water, wat vervolgens gezuiverd moet worden. Regenwater opvangen in je eigen tuin is veel beter. Dat maakt bovendien dat er in droge tijden een waterbuffer is. Open goten kunnen regenwater vanaf de afgekoppelde regenpijp leiden naar een grindstrook, sloot of een vijver waar het water opgeslagen kan worden en langzaam kan wegzakken.
Open goten kunnen gecombineerd worden met speelmogelijkheden voor kinderen en kunnen de tuin verfraaien.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen
- tegels, stenen
- prefab goot-elementen
- zand

gereedschappen
- handschoenen
- spade
- meetlint, touw en stokjes

Moeilijkheidsgraad

Tip

Zorg ervoor dat de plek waar het water uit de regenpijp stroomt minstens 70 cm van je huis is en dat het water van je huis weg-stroomt naar een lager deel.

Kies je goot!

Klinkers

Een open goot kan met behulp van klinkers gemaakt worden. Door een licht verdiepte middenzone aan te leggen kan hier het water doorgeleid worden. Als de klinkers met een open voeg worden aangelegd, kan er ook regenwater in de grond infiltreren. Zorg dat de goot licht hellend wordt aangelegd zodat het regenwater de gewenste richting op stroomt.

Betonnen goot

Betongoten zijn prefab goten en zijn in verschillende vormen te verkrijgen. Als open molgoot of als afgedekte goot. De bovenzijde bestaat dan uit een rooster of een sleuf waar het regenwater doorheen kan.

Kunststof, aluminium en gegalvaniseerde goten

Er zijn kant-en-klare goten verkrijgbaar van kunststof, aluminium of gegalvaniseerd staal. Een goot met een rooster kan bijvoorbeeld goed toegepast worden op een terrras, zodat het regenwater kan wegstromen.

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA© atelierGROENBLAUW

EEN TUIN VOL VOGELS, BIJEN EN VLINDERS

WATERVRIENDELIJKE TUIN

Met een vogelhuisje, insecten-hotel en de juiste bloemen en planten wordt jouw tuin een levende tuin!

Een tuin vol vogels, bijen en vlinders

Vogels zorgen voor sfeer in je tuin. Ze komen er om eten en drinken te zoeken, nestjes te bouwen en om te badderen. Verschillende soorten beplanting vinden ze prettig. Planten bieden zaadjes om te eten. Bomen bieden bescherming en soms ook fruit. Hagen dienen als schuilplaats door de dichte takken en doornen. Een gazon of grasveldje is erg aantrekkelijk voor vogels door de insecten en wormen die er wonen. Veel insecten zijn nuttig, ze zorgen voor de bloemen en planten in je tuin en zijn voedsel voor vogels en kleine zoogdieren. In de afgelopen 50 jaar zijn al 80% van de vlindersoorten verloren gegaan. Alle redenen om ze dus een handje te helpen. Er zijn veel manieren om je tuin aantrekkelijk te maken voor vlinders, bijen en vogels. Hiernaast vind je een aantal ideeën.

Voor deze klus heb je nodig:

materialen

- nectarrijke planten of zaadjes
- tuinaarde
- waterschaal
- blokken hout, riet, of
- kant-en-klaar insectenhotel
- nestkastje
- schroeven

gereedschappen

- boormachine
- handschoenen
- schepje

Moeilijkheidsgraad

Zo doe je dat!

1. Maak een vlindervoederplek

Zet nectarplanten in je tuin en zorg voor een variatie in bloeitijden. Voorbeelden van planten die vlinders aantrekken zijn de zonnehoed, wilg, wilde tijm en buddleja. Ook de brandnetel is heel belangrijk voor de voortplanting van vlinders. Laat er een paar staan.

2. Plaats een schaal met water

Een schaal met water is goed voor vogels om te drinken en te badderen en past in elke tuin en op elk balkon.

3. Hang een insectenhotel op

Een insectenhotel kun je zelf maken, of kant-en-klaar kopen. Boor in een houtblok gaten en maak een bundel riet- of bamboestengels en plaats deze met de holle kanten naar buiten in een doosje. Hang je insectenhotel op een droge plek.

4. Denk aan nestkastjes

Met een nestkastje in de tuin zorg je voor een veilige broedplaats voor vogels. Hang het vogelhuisje een beetje beschut tegen zon en regen. Kijk op de site van de vogelbescherming welk nestkastje past bij welke vogel.

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum.

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA© atelierGROENBLAUW

MAAK EEN GROENE GEVEL

Klimplanten tegen je gevel verfraaien je huis, tuin en straat. Ze zorgen voor koelte in de zomer en houden warmte binnen in de winter.

Maak een groene gevel

Groene gevels hebben veel voordelen. Ze beschermen het gebouw tegen de opwarming door de zon in de zomer en houden het huis en de tuin koeler. In de winter kan de gevelbeplanting door het beperken van de wind het warmteverlies verminderen. Daarnaast vertragen en verminderen ze de afvoer van regenwater naar het riool en bieden groene gevels ruimte aan verschillende dieren en insecten. Klimplanten bieden een schuilplaats, broedplaats en voedsel voor diverse dieren.

Er zijn verschillende manieren om een groene gevel aan te leggen; met zelfklimmende planten, een klimconstructie of, als planten in de volle grond niet mogelijk zijn, met bakken aan de gevel. Deze laatste optie is over het algemeen duurder en heeft meer onderhoud nodig.

Tips:

- Kies planten met een groeihoogte die bij de gevel of schutting past.
- Kijk bij het kiezen van klimplanten ook naar de oriëntatie en hoeveelheid zon in je tuin of op je gevel.
- Snoei regelmatig en houd ventilatieopeningen en ramen vrij.
- Door klimplanten op een pergola te laten groeien creëer je een fijne beschutte plek in je tuin in de zomer.
- Rekjes met klimplanten boven de ramen dienen als zonwering.

Moeilijkheidsgraad

Kies je klimplant

1. Zelfhechtende soorten
Zelfhechtende soorten hebben zuignapjes of hechtworteltjes. Voorbeelden zijn de klimhortensia en de klimop.
Let wel op dat het gevelwerk op orde is: zelfklimmers kunnen scheuren verergeren.

2. Slingerplanten
De hoofdstengels of zijstengels winden zich op zoek naar licht om andere planten, draden of andere hulpstukken. Zij hebben dus altijd een klimhulp nodig. De blauwe regen is hier een voorbeeld van.

3. Rankers
Rankers hebben specifieke draadvormige orgaantjes die zich om de klimhulp winden. Ook deze planten hebben dus een klimhulp nodig. Voorbeelden van rankers zijn de druif, wilde wingerd en de clematis.

4. Enteraars
Enteraars zijn voorzien van doornen en haakjes waarmee de plant op de klimhulp rust. Klimrozen en winterjasmijn zijn enteraars.

Wilt u meer weten? Vraag het een medewerker in uw tuincentrum

Kijk voor inspiratie op: www.huisjeboompjebeter.nl
www.riool.info
www.delevendetuin.nl

uitgave Vereniging Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling, Tuinbranche Nederland, Stichting RIONED, Ons Water- Ministerie van infrastructuur en Waterstaat, STOWA© atelierGROENBLAUW